
RAPORTI I ANKETIMIT TË BAZUAR NË TELEFONATA

Tabela e përmbajtjes

Hyrje.....	4
Gjetje të përgjithshme nga Anketimi bazuar në Telefon	4
Situata aktuale për vlerësimin e aftësisë së kufizuar.....	6
Konteksti i vendit mbi mbrojtjen civile dhe zvogëlimin e rrezikut nga katastrofat	8
Përfshirja e PAK në Menaxhimin e Rrezikut të Fatkeqësive në Shqipëri	9
Qëllimi i studimit.....	9
Metodologjia.....	10
Madhësia e mostrës dhe metoda e stratifikimit.....	11
Përzgjedhja e rastësishme	12
Karakteristikat demografike	15
Nevojat dhe sfidat.....	17
Niveli i Përgatitjes	21
Shtojca I – Llogaritjet për mostrën.....	32
Aneks II - Hartat e shtresimit në nivelin e Qarkut, bazuar në aftësinë e kufizuar	34

Lista e grafikëve

<i>Graph 1: Përqindja e PAK</i>	14
<i>Grafiku 2: Numri i të anketuarve sipas llojit të aftësisë së kufizuar për qark</i>	14
<i>Grafiku 3: Gjina</i>	15
<i>Grafiku 4: Grupmosha e Grupit I dhe II</i>	15
<i>Grafiku 5: Statusi i punësimit</i>	16
<i>Grafiku 6: Edukimi</i>	16
<i>Grafiku 7: Lloji i paaftësisë</i>	17
<i>Grafiku 8: Lidhja me PAK dhe / ose njerëzit me lëvizshmëri të reduktuar</i>	18
<i>Grafiku 9: Situata e jetesës</i>	18
<i>Grafiku 10: Kati i rezidencës/ ndërtesës ku jetojnë PAK</i>	20
<i>Grafiku 11: Jeta sociale e PAK / personave me lëvizje të reduktuar</i>	20
<i>Grafiku 12: Arsytet për ndjenjën e përjashtimit</i>	21
<i>Grafiku 13: Njohuritë mbi emergjencën Grupi I</i>	21
<i>Grafiku 14: Njohuritë mbi emergjencën Grupi II</i>	22
<i>Grafiku 15: Njohuri mbi menaxhimin kombëtar të katastrofave në nivel kombëtar</i>	23
<i>Grafiku 16: Arsyer e mos pasjes së një plani personal</i>	24
<i>Grafiku 17: Lloji I fatkeqësisë së ndeshur</i>	26
<i>Grafiku 18: Niveli I njohurisë ndaj fatkeqësive natyrore</i>	26
<i>Grafiku 19: Paketa sigurie</i>	28
<i>Grafiku 20: Evakuimi në rast emergjence</i>	28
<i>Grafiku 21: Nëse jo, a keni dikë atje për t'ju ndihmuar?</i>	29
<i>Grafiku 22: Nëse po, kush mund të ndihmojë?</i>	29
<i>Grafiku 23: Lloji i ndihmës / asistencës së ofruar</i>	30
<i>Grafiku 24: Qasja në informacion gjatë emergjencave/ fatkeqësive natyrore</i>	31
<i>Grafiku 25: Burimi më i përshtatshëm për të siguruar informacion gjatë emergjencave/ fatkeqësive natyrore</i>	31

Lista e hartave

Harta 1: Aftësia e kufizuar - Lëvizshmëria, shpërndarja për Qark	34
Harta 2: Aftësia e kufizuar - Shikimi, shpërndarja për Qark	35
Harta 3: Aftësia e kufizuar - Dëgjimi, shpërndarja për Qark.....	36
Harta 4: Aftësia e kufizuar - Njohja, shpërndarja për Qark	37
Harta 5: Aftësia e kufizuar – Kujdesi ndaj vetes, shpërndarja për Qark	38

Lista e tabelave

<i>Tabela 1: Përdorimi i teknologjisë ndihmëse dhe paisjeve të qëndrueshme (zgjedhje të shumëfishta)....</i>	19
<i>Tabela 2: Llogaritjet për metodën e shtresimit (Stratifikimit) .....</i>	33

Hyrje

Rreth 15% e popullsisë në botë jeton me një formë të aftësisë së kufizuar, megjithatë personat me aftësi të kufizuar (PAK) janë ndër individët më të ndjeshëm dhe të lënë pas dore në çdo lloj emergjence. Ngjarjet e mëparshme tregojnë se njerëzit me aftësi të kufizuara janë prekur në mënyrë disproporcionale dhe përjetojnë nivele veçanërisht të larta të vdekshmërisë dhe sëmundshmërisë. Sipas Konventës së OKB-së, “persona me aftësi të kufizuara janë individët që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose shqisore, të cilat në ndërveprim me pengesa të ndryshme, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të këtyre personave në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët”.

Në vazhden e një krize ose fatkeqësie, nocioni i të drejtave mund të duket se zhduket pas realitetit të nevojave të menjëhershme të të gjithë të mbijetuarve. Sidoqoftë, është çështja e të drejtave, që qëndron në themel të përpjekjeve humanitare pas katastrofave dhe emergjencave, të drejta që duhet të jenë njësoj të disponueshme për të gjithë. Përfshirja e vazhdueshme e personave me aftësi të kufizuar dhe personave të moshuar me lëvizshmëri të reduktuar nga ushtrimi i të drejtave themelore të njeriut - si në vazhden e katastrofave dhe në përgjithësi, është një çështje thelbësore që duhet të adresohet. Megjithatë parandalimi i katastrofës po fiton një rëndësi të madhe në Rregulloren e Greqisë-Shqipëri dhe në përparësitë e autoriteteve lokale në rajon. Nga ana tjetër vihet re një mungesë e **udhëzimeve strategjike se si të kryhet përcaktimi përkatës i prioritetit dhe si të mbështesin masat e parandalimit dhe të reagimit ndaj qytetarëve me autonomi dhe lëvizshmëri të reduktuar, siç janë personat me aftësi të kufizuara dhe të moshuarit.**

Si pjesë e aktiviteteve të tij në kuadër të projektit 4PLUS, Instituti i Kërkimeve Urbane (URI) realizoi një “Anketim të bazuar në Telefon” për të vlerësuar nivelin e përfshirjes së personave me aftësi të kufizuar (PAK) në proceset e mbrojtjes civile dhe zvogëlimit të rrezikut nga fatkeqësitë natyrore në rajonet e përfshira nga Programi Interreg IPA CBC Greqi-Shqipëri 2014-2020. Për më tepër, për të vlerësuar nivelin e ndërgjegjësimit midis personave me aftësi të kufizuar PAK dhe shoqërisë në përgjithësi për nevojat, rreziqet aktuale dhe llojet e përfshirjes me të cilat përballen PAK në periudha të rreziqeve, etj. Siç përcaktohet në linjën buxhetore të aktivitetit, një total prej 1000 individëve u intervistuan përmes telefonit, për qëllimin e këtij studimi, nga të cilët 300 ishin PAK ose persona me lëvizshmëri të reduktuar.

Nga 1000 të anketuar, 126 u identifikuan si persona me aftësi të kufizuara, te cilët u përgjigjën vetë dhe 174 të anketuar të identifikuar si anëtar të familjes ose kujdestar që përgjigjën në emër të një personi me aftësi të kufizuar; ndërsa 700 ishin në mesin e popullatës së përgjithshme që jetonin në zonën e mbuluar në program.

Gjetje të përgjithshme nga Anketimi bazuar në Telefon

Në lidhje me statusin e punësimit, nga grupi I shumica e të anketuarve, në 56% të rasteve nuk janë në forcën punëtore. Rreth 19% janë të punësuar si kujdestarë / anëtarë të familjes me pagë dhe rreth 9% e tyre janë të regjistruar në Zyrat e Punësimit të qarkut përkatës si të papunë. Rreth 17% të tjerë janë në pension. Nga grupi II, 46% e të anketuarve janë të punësuar; rreth 12% janë në pension dhe një pjesë e konsiderueshme e tyre, rreth 42% janë të papunë.

Përsa i përket situatës së jetesës, vetëm 3% e të anketuarve nga Grupi I (duke qenë persona me aftësi të kufizuar ose lëvizje të reduktuar) kanë deklaruar se janë të pavarur (në të gjitha rastet personi jeton vetëm) dhe nuk kanë nevojë për ndihmë dhe mbështetje për jetesën e tyre të përditshme. Ndërsa, 88% e

të anketuarve kanë një anëtar të familjes, që ofron ndihmë të përditshme. Rreth 9% e tyre kanë një kujdestar social (staf të paguar) që ofrojnë mbështetje teknike me pajisjet, vlerësimin e shërbimeve etj.

Pjesa më e madhe e të anketuarve nga PAK janë shprehur, se kanë nevojë për ndihmë për kujdesin personal, përgatitjen e vakteve dhe për t'i ndihmuar në lëvizshmëri më shumë se çdo zgjidhje tjetër të përgjigjes (përkatësisht 21%, 23% dhe 22%). Këto aktivitete mund të përfshihen nën një kategori më të madhe të aktiviteteve të jetës së përditshme dhe duhet të merren në konsideratë për personelin e strehimit të urgjencave, që mund të kenë nevojë të trajnohen, për ofrimin e ndihmës së specializuar me aktivitete të jetës së përditshme për njerëzit me qasje dhe nevoja funksionale, veçanërisht ato me aftësi të kufizuara dhe vështirësitë me komunikimin.

Përsa i përket mjeteve ndihmës, vë në dukje se një pjesë e madhe e të anketuarve kërkojnë përdorimin e syzeve, aparateve të dëgjimit dhe një karrige me rrota apo skuter. Nëse nuk është e mundur të sigurohen ndihmësit personal, këto gjetje mund të përfshihen në planifikimin e emergjencave në lidhje me dispozitat për teknologjinë e veçantë ndihmëse dhe pajisjet e qëndrueshme mjekësore.

Shumica e PAK ose kujdestarët e tyre, rreth 59%, raportuan se jetonin në katin e parë të vendbanimit / ndërtesës së tyre. Sidoqoftë, ekziston një përqindje e vogël që jeton në kate më të larta, duke e bërë më të vështirë ikjen në situata emergjente (22% në katin e dytë, 10% në katin e tretë dhe 9% në kat të 4 ose më të lartë).

Të anketuarit nga të dy grupet I dhe II, kanë raportuar një kuptim të mirë të termave të lidhura me emergjencat (duke iu referuar strehimit në vend, evakuimit, bllokimit, emergjencës dhe katastrofës). Sidoqoftë, njohuritë nga të dy grupet për ekzistencën e ligjeve / politikave dhe planeve për menaxhimin e katastrofave në vend dhe nivel lokal, mbeten të ulta, pasi shumica e tyre nuk janë të vetëdijshëm për ekzistencën e tyre ose përgjigjen se nuk ka ligje / politika dhe plane për menaxhimin e katastrofave në vend dhe nivel lokal.

Shumica e të anketuarve tregojnë, se ata ose personi për të cilin u përgjigjen, nuk kishin një plan emergjence personal / komunitar dhe vetëm 11% dhe 4% e të anketuarve nga grupi I dhe grupi janë përgjigjur se ekziston një plan personal / komunitar për menaxhimin e katastrofave në vend për to. Për më tepër, ata që raportuan se kishin një plan personal në raste emergjencash, nuk përfshinin një kartë informacioni mjekësor, ose një kartë që përshkruan ndonjë vështirësi në komunikim, si një përbërës të planit të tyre. Shumica e atyre që nuk kanë plan personal në raste emergjencash, rreth 44% nga grupi I dhe 50% nga grupi II, janë përgjigjur se nuk kanë burime financiare për zhvillimin e një plani personal.

Shumica e të anketuarve nga grupi I dhe II, 92% dhe 98%, janë shprehur se deri më tani nuk janë prekur nga një situatë katastrofike / emergjente. Nga të anketuarit, që kanë raportuar se janë prekur nga një situatë katastrofë / emergjente, rreth 60% nga grupi I dhe 50% nga grupi II e kanë identifikuar si më të zakonshmin tërmetin, ndërsa 28% dhe 29% e tyre janë prekur nga përmytjet dhe 12% dhe 21% e të anketuarve janë prekur nga zjarri.

Përsa i përket nivelit të gatishmërisë në rast se ndodh një fatkeqësi, shumica e të anketuarve nga të dy grupet, 92% nga grupi I dhe 96% nga grupi II, kanë mbledhur informacione përkatëse se si të reagojnë në këto raste. Rreth 6% nga grupi I dhe 2% nga grupi II janë lidhur me përfaqësuesin e menaxhimit të fatkeqësive (zakonisht një person nga departamenti i emergjencave në bashki). Një pjesë e vogël, 1% nga grupi I dhe 2% nga grupi II, kanë marrë trajnime speciale (zakonisht nga organizata vullnetare kombëtare) se si të reagojnë.

Lidhur me ekzistencën e një pakete në raste emergjence ose fatkeqësie natyrore, shumica e të anketuarve për të dy grupet u përgjigjën si mëposhtë:

- Rreth 42% e të anketuarve nuk kanë një minimum prej 72 orësh furnizim me ujë;
- 55% e të anketuarve nuk kanë një minimum prej 72 orësh furnizim me ushqime;
- 71% e të anketuarve nuk kanë një mënyrë komunikimi, e cila nuk varet nga energjia elektrike;
- 84.7% e të anketuarve nuk kanë bateri telefoni;
- 65% e të anketuarve nuk kanë elektrikë dore ose burime drite;
- 89% e të anketuarve nuk kanë paisje evakuimi;
- 89% e të anketuarve nuk kanë sistem alarmi për familjen;
- 71% e të anketuarve nuk kanë produkte të nevojshme higjieno - sanitare;
- 87% e të anketuarve nuk kanë medikamentet e nevojshme;
- 65% e të anketuarve nuk kanë para ;
- 70% e të anketuarve nuk kanë furnizime për fëmijët;
- 84% e të anketuarve nuk kanë furnizime për të moshuarit apo për PAK.

Vetëm 29% e të anketuarve nga grupi I mund të arrijnë të evakohen në rast të një fatkeqësie të papritur, ndërsa 52% e tyre mund të evakohen me shumë vështirësi. Rreth 19% nuk mund të evakohen fare. Në mesin e atyre që nuk mund të evakohen, rreth 44% e tyre kanë dikë që mund t'i ndihmojë, që në shumicën e rasteve, rreth 94% janë familjarët e tyre.

Përsa i përket mbështetjes së marrë në raste të ngjarjeve të fatkeqësive natyrore, rreth 34% nga grupi I dhe 27% nga grupi II janë shprehur se janë ndihmuar nga qeveria lokale dhe vetëm 7% dhe 5% nga grupi I dhe grupi II janë shprehur se janë ndihmuar nga organizatat vullnetare kombëtare dhe nga qeveria qendrore. Ndër llojin e mbështetjes së marrë, të anketuarit janë shprehur se janë ndihmuar me ushqim, strehim / roba, mbështetje financiare dhe psikologjike në përkatësisht 34%, 9%, 4% dhe 1%.

Rreth 56% nga grupi I janë shprehur, se qasja në informacion gjatë emergjencave ose fatkeqësive natyrore të papritura është e mirë. Nga ana tjetër, 80% e të anketuarve nga grupi II shprehen se informacioni gjatë emergjencave është disi i arritshëm. Për më tepër, shumica e të anketuarve, në të dy grupet, përkatësisht 74% grupi I dhe 85% grupi II preferojnë të marrin informacion gjatë emergjencave / fatkeqësive natyrore përmes televizionit.

Situata aktuale për vlerësimin e aftësisë së kufizuar

Personat me aftësi të kufizuar nuk janë ende plotësisht të integruar në shoqërinë shqiptare. Gjatë viteve të fundit, në Shqipëri është aprovuar një sërë legjislacioni dhe politikash të rëndësishme për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me aftësi të kufizuar. Strategjia më e fundit Kombëtare për Personat me Aftësi të Kufizuara 2016-2020 promovon përfshirjen e personave me aftësi të kufizuar në shoqërinë shqiptare, parandalimin e diskriminimit dhe eliminimin e çdo pengese për qasjen në shërbimet publike dhe përmbushjen e të drejtave të tyre.

Pas ratifikimit të Konventës së Kombeve të Bashkuara (UN) për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara në 2012 dhe kur Shqipëria mori statusin e vendit kandidat për anëtarësim në BE në 2014, qeveria përgatiti një Dokument Politik për Përfshirjen Sociale (PDSI 2016-2020). Dokumenti Politik për Përfshirjen Sociale (PDSI) siguron një kornizë për monitorimin dhe matjen e përfshirjes sociale në një numër fushash të politikave, përfshirë uljen e varfërisë dhe mbrojtjen sociale, punësimin dhe kualifikimin, arsimin dhe aftësimin, shëndetin, nevojat, pjesëmarrjen dhe të drejtat e njeriut.

Për më tepër, dokumenti promovon përgjegjshmëri dhe transparencë në mënyrat se si përfshirja sociale përfshihet dhe përdoret për të informuar zbatimin e shërbimeve sociale. Strategjia e mëparshme Kombëtare e Aftësisë së Kufizuar synonte të "siguronte që vendet dhe hapësirat e të gjitha agjencive qeveritare dhe zyrave publike të ishin të arritshme". Sidoqoftë, Shqipëria ende përballlet me sfida të rëndësishme në heqjen e këtyre barrierave. Shumë ndërtesa publike dhe zona publike në natyrë, si dhe faqet e internetit të qeverisë, mbeten të paarritshme. Në mënyrë të ngjashme, nuk ka shërbime private ose publike ku ekziston dispozita në gjuhën e shenjave për personat me dëmtim të dëgjimit. Veprimet që duhet të ndërmerren në këtë fushë shpesh janë përgjegjësi e autoriteteve të qeverisjes vendore. Ky Plan i Veprimit përcakton aktivitetet në nivel kombëtar, që janë në kompetencën e qeverisë qendrore.

Qasja fizike

Lëvizja e pavarur në rrugë dhe në trotuare është pothuajse e pamundur për personat në karrige me rrota apo që përdorin shkop. Shumë pak trotuare janë përshtatur, ata mund të jenë të ngushtë dhe shpesh sipërfaqja e tyre nuk është e njëtrajtshme. **Transporti publik mbetet i paaksesueshëm.** Edhe pse qeveria ka miratuar standardet përkatëse, ata nuk zbatohen në praktikë. Në kryqëzimet e rrugëve apo në transportim publik nuk ekzistojnë sinjalizimet zanore dhe stacionet e autobusit janë të pashënuar, duke e bërë orientimin të vështirë. Shumë pak rrugë dhe ndërtesa publike përfshijnë shenja të ngritura ose të përshtatura për të verbërit si dhe mungojnë mjetet ndihmëse si shkopinjtë e bardhë, qentë orientues dhe qentë ndihmës.

Ministria e Shëndetësisë ka vendosur që të gjitha qendrat e reja spitalore/të kujdesit shëndetësor duhet të jenë të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara dhe është duke akorduar fonde për përmirësimin e aksesueshmërisë së mjediseve që janë në rikonstrukcion. Gjithashtu, Njësitë e Qeverisjes Vendore, përgjegjëse për miratimin e planeve për infrastrukturën e objekteve shkollore, do të autorizojnë vetëm punime që plotësojnë standardet e aksesueshmërisë. Gjatë dhjetë viteve të fundit, objektivat e përcaktuara në planin e mëparshëm të Veprimit për Persona me Aftësi të Kufizuara (për numrin e shkollave të aksesueshme, ambienteve parashkollore dhe qendrave të AFP-së) nuk u arritën.

Numri i personave me aftësi të kufizuar të punësuar në institucionet e qeverisjes qendrore dhe vendore mbetet mjaft i ulët. Aspektet kryesore të së drejtës për strehim të përshtatshëm për personat me aftësi të kufizuar përfshijnë hyrjen fizike në akomodim, strehim me shërbime mbështetëse, sigurimin e strehimit social dhe subvencione. Vetëm një numër i vogël i apartamenteve të përshtatur për personat me aftësi të kufizuar ose njësi strehimi janë në dispozicion për tu marrë me qera ose për tu blerë, ku atyre nuk do t'ju duhet të shpenzojnë para shtesë për të bërë rregullime për të përmirësuar aksesin, për gjëra të tilla si ndërtimi i rampave, zgjerimi i dyerve, rregullimi i lartësisë së prizave të dritës, etj.

Në vitin 2008, Këshilli i Ministrave nxori një vendim "Për miratimin e rregullores për përdorimin e hapësirave nga personat me aftësi të kufizuara", i cili përcaktoi standardet dhe normat e aksesit që do të zbatohen nga industria e ndërtimit (veçanërisht në lidhje me qasjen në ndërtesa , rrugë dhe ambiente të brendshme dhe të jashtme). Këto standarde janë marrë parasysh dhe zbatuar në ndërtimin e banesave me qera sociale dhe banesave me kosto të ulët (këto të fundit janë ndërtuar nga Agjensia Kombëtare e Strehimit). Sidoqoftë, standardet nuk respektohen vazhdimisht dhe zbatimi i tyre nuk monitorohet.

Transporti i arritshëm, i përballueshëm dhe efikas është thelbësor për të mundur përfshirjen e personave me aftësi të kufizuar në shoqëri, lehtësimin e lëvizshmërisë dhe promovimin e pjesëmarrjes në punësim, arsim dhe aktivitete të tjera. Ky legjislacion parashikon sigurimin e transportit të asistuar për personat me aftësi të kufizuar në zonat urbane dhe rurale, uljen e tarifave të biletave dhe ulëseve të përcaktuara. Sidoqoftë, në praktikë asnjë automjet i transportit publik nuk është i arritshëm për personat

me aftësi të kufizuara. Sigurimi i pajtueshmërisë me standardet e aksesit të shërbimit nga ndërmarrjet e transportit është në kompetencën e autoriteteve të qeverisjes vendore, të cilët gjithashtu japin kontrata transporti. Sidoqoftë, monitorimi nuk është efektiv dhe nuk janë shqiptuar penalitete për mos pajtim.

Qasja në informacion

Ligji për përfshirjen dhe aksesueshmërinë për personat me aftësi të kufizuara parashikon garantimin e jetesës së pavarur nëpërmjet politikave të komunikimit dhe informacionit dhe formateve të aksesueshme. Këtu përfshihen shtypja dhe botimi në alfabetin Braille, shtypja me shkronja të mëdha, përdorimi i një gjuhe të thjeshtuar dhe formate elektronike të aksesueshme nga programet e leximit.

Megjithatë, për shembull, tekstet shkollore të shkollave të përgjithshme nuk ekzistojnë në alfabetin Braille apo në formate audio. Instituti i Nxënësve që nuk Shikojnë nuk mund të plotësojë kërkesat për tekste shkollore në alfabetin Braille për shkak të fondeve të kufizuara dhe kapacitetit teknik të kufizuar. Po ashtu, faqet qeveritare të internetit dhe portalet nuk janë të aksesueshme për programet e leximit për personat që kanë nevojë për shkrim të madh apo kontrast si dhe në gjuhën e shenjave për personat që nuk dëgjojnë.

Në standartet e Agjencisë Kombëtare të Shoqërisë së Informacionit (AKSHI) për faqet e internetit të institucioneve të qeverisë, duhet të merren parasysh elementët e aksesueshmërisë. Aksesueshmëria në programet informative dhe në median e përgjithshme do t'u mundësonte personave me aftësi të kufizuara të informoheshin dhe të merrnin pjesë në jetën politike dhe publike. Për momentin, programet televizive në gjuhën e shenjave janë të kufizuara vetëm në televizionin kombëtar (TVSH) që transmeton një program informativ prej 10 minutash në ditë. Gjithashtu personat që nuk dëgjojnë nuk kanë akses në informacion për arsye të mungesës së titrave në programe dhe edicione lajmesh në televizione të ndryshme.

Për të përmirësuar aksesin në informacion dhe njohjen e të drejtave të tyre, qeveria ngriti në vitin 2013 një grup pune ndër-institucional për ta bërë zyrtare gjuhën e shenjave në Republikën e Shqipërisë. Një vit më vonë, Këshilli i Ministrave miratoi një vendim "Për njohjen e gjuhës shqipe të shenjave" me qëllim nxitjen e përdorimit të saj në shërbimet publike dhe aksesin në informacion. Megjithatë, personat që nuk dëgjojnë pothuajse nuk kanë akses nëpërmjet gjuhës së shenjave në shërbimet private apo publike.

Konteksti i vendit mbi mbrojtjen civile dhe zvogëlimin e rrezikut nga katastrofat

Katër rreziqet kryesore që prekin Shqipërinë janë tërmetet, përmbytjet, zjarret në pyje dhe rrëshqitjet e dheut. Rreziqe të tjera përfshijnë stuhitë e dëborës, thatësisirën, ekstremitetet e temperaturës, epidemitë, ortekun, rreziqet teknologjike (psh., Shpërthimet e digave), dhe stuhitë e erës. Baza e të dhënave ndërkombëtare të fatkeqësive (EM-DAT) tregon se, gjatë viteve 1979- 2019, përmbytjet llogaritin pjesën më të madhe të ngjarjeve të katastrofës (38%), e ndjekur nga tërmetet (15% 38). Sipas Raportit vjetor të Riskut Botëror (2019), i cili llogarit Indeksin e Riskut të Fatkeqësive për 180 vende bazuar në ekspozimin, ndjeshmërinë, dhe kapacitetet përbaluese dhe adaptive (mungesa e tij), Shqipëria renditet e para në Evropë dhe në vendin e 61 në botë.

Tërmetet janë një nga rreziqet kryesore në rajonin e Ballkanit dhe po shkaktojnë humbjen më të madhe ekonomike. Rreziqet hidro-meteorologjike janë gjithashtu të shpeshta në Shqipëri; përmbytjet shkaktojnë një humbje të konsiderueshme për ekonominë. Shqipëria është në rrezik të lartë nga zjarret në pyje, veçanërisht në sezonin e thatë të verës. Më shumë se 95% e rasteve janë të vogla (më pak se 100 ha të djegura) dhe përbëjnë më shumë se 40% të zonës totale të djegur, ndërsa rastet e mëdha janë relativisht të rralla (5% e sipërfaqes totale të djegur).

Shqipëria karakterizohet nga paqëndrueshmëria e tokës e shkaktuar nga faktorë natyrorë dhe antropogjenikë, ku 33.6% e territorit të saj është relativisht e qëndrueshme, dhe 9.8% është e paqëndrueshme. Sistemi DRR i vendit Strategjia e detajuar dhe gjithëpërfshirëse shqiptare për Mbrojtjen Civile (CP) dhe Zvogëlimin e Rrezikut nga Fatkeqësitë (DRR) është një dokument që ende nuk është miratuar. Akti kryesor ligjor për DRR në Shqipëri është Ligji 45/2019 "Për Mbrojtjen Civile", miratuar në korrik 2019, i cili zëvendësoi Ligjin "Për Emergjencat Civile" (2001). Sidoqoftë, aktet nënligjore, strategjitë, planet dhe aktivitetet në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal duhet të harmonizohen me Ligjin për vitin 2019. Plani Kombëtar i Emergjencave Civile (2004) dhe Vlerësimi i Rrezikut të Fatkeqësive në Shqipëri (2003) ishin akoma në përdorim në kohën e emergjencës. Këshilli i Ministrave rregulloi sistemin kombëtar të menaxhimit të emergjencave civile.

Ligji 45/2019 përcakton që ministritë e linjës dhe institucionet e tjera qendrore duhet të kenë një linjë të veçantë buxhetore, që alokon 2-4% të buxhetit të tyre vjetor, ndërsa bashkitë duhet të buxhetojnë jo më pak se 4%.

Forcat e Armatosura Shqiptare (AAF), Policia e Shtetit, Shërbimi i Mbrojtjes nga Zjarri dhe Shpëtimi (FP&R), dhe Shërbimet e Urgjencës Mjekësore (EMS) janë strukturat kryesore operative në reagimin ndaj katastrofës. Drejtoria e Përgjithshme e Rezervave të Shtetit (DPRMSH) siguron mallra dhe pajisje në rast fatkeqësish.

Qeveria shqiptare ka krijuar mekanizma për të kërkuar ndihmë nga Qendra e Reagimit dhe Koordinimit të Emergjencave (ERCC), Qendra Koordinuese e Përgjigjes ndaj Fatkeqësive EuroAtlantike (EADRCC), dhe bilaterale dhe vendeve të tjera në rast të një fatkeqësie të madhe. Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit (IGEËE) është struktura kombëtare e monitorimit dhe paralajmërimit për rreziqet natyrore, tërmetet, përmytjet dhe zjarret. Në zbatim të ligjit 45/2019, zhvillimi i të dhënave për humbjen e fatkeqësive është bërë i detyrueshëm në të gjitha nivelet. Ekzistojnë disa aktivitete të ndërgjegjësimit publik dhe edukimi mbi rreziqet përfshihet në kurrikulat shkollore.

Përfshirja e personave me aftësi të kufizuara (PAK) në Menaxhimin e Rrezikut të Fatkeqësive në Shqipëri

Përgatitjet ndaj fatkeqësive dhe planet e reagimit ndaj emergjencave në Shqipëri zakonisht janë të hartuara për njerëzit pa probleme shëndetëore, për të cilët shpëtimi përfshin ecje, vrapim, ngarje, shikim, dëgjim dhe përgjigje të shpejtë të udhëzimeve. Deri më sot, nevojat për informacion dhe mbështetje të këtyre grupeve nuk janë studiuar dhe as adresuar nga planet lokale të mbrojtjes civile lokale, rajonale dhe kombëtare, duke i lënë qytetarët e tillë plotësisht të ekspozuar ndaj rreziqeve të shumta.

Në lidhje me popullatën e përgjithshme, personat me aftësi të kufizuara dhe personat e moshuar mund të jenë më pak të aftë të perceptojnë rreziqet, sepse janë ose me lëvizje të reduktuar, ose të varur nga ndihma në mënyrë që të jenë në gjendje të reagojnë ndaj situatave të krizës. Siç tregohet nga përvoja e fundit e tërmetit dramatik në nëntor të vitit 2019 në Shqipëri, personat me aftësi të kufizuara dhe personat më të moshuar janë më të rrezikuarit në rast fatkeqësish të çdo tipologjie.

Personat me aftësi të kufizuara shpesh nuk identifikohen para, gjatë dhe pas një emergjence. Mungesa e të dhënave të ndara dhe identifikimi sistematik i personave me aftësi të kufizuara rezulton gjatë vlerësimit të rrezikut dhe nevojave, përfshirë ato të kryera gjatë fazës së rikuperimit. Kjo mund të jetë edhe më sfiduese për njerëzit me aftësi të kufizuara në mesin e komuniteteve të evakuuara ose të zhvendosura. Si rezultat, ata mund të mos kenë mundësi të marrin pjesë dhe të përfitojnë nga masat e uljes së prekshmërisë dhe gatishmërisë. Nëse janë të pidentifikuar dhe të paregjistruar, personat me aftësi të

kufizuara gjithashtu nuk arrijnë të marrin një sërë shërbimesh, duke përfshirë të drejtat e tyre themelore për ushqim, ujë, strehim dhe veshje.

Qëllimi i studimit

Qëllimi i këtij studimi është të vlerësojë nivelin e përfshirjes së PAK në proceset e mbrojtjes civile dhe uljen e rrezikut nga katastrofat në rajonet e përfshira në Programin Interreg IPA CBC Greqi-Shqipëri 2014-2020. Për më tepër, për të vlerësuar nivelin e ndërgjegjësimit midis PAK dhe shoqërisë në përgjithësi për nevojat, rreziqet aktuale, dhe llojet e përjashtimit me të cilat përballen PAK në periudha të rreziqeve, etj. Përveç kësaj, studimi kërkoi të zbulonte:

- a) Cilat janë nevojat e grupit të synuar dhe pengesat ekzistuese dhe cilat duhet të jenë prioritetet e përcaktuara për mbrojtjen civile gjithëpërfshirëse dhe menaxhimin / zvogëlimin e rrezikut nga katastrofat?
- b) A kanë Personat me Aftësi të Kufizuar (PAK) mekanizma efektivë të përballimit të situatave të katastrofës?
- c) A dëshirojnë PËD të përfshihen në planifikimin, vendimmarrjen dhe zbatimin e programeve kombëtare dhe DRR / DRM? Në çfarë mënyre?

Sondazhi u drejtohet personave që jetojnë me aftësi të kufizuara / kujdestarëve të tyre, si dhe publikut të gjerë për të shprehur shqetësime, nevoja dhe rekomandime që do të kontribuojnë në përgatitjen e një "Studimi të përbashkët ndërkufitar" mbi përfshirjen e zvogëlimin të rrezikut ekzistues të BB-së dhe emergjencës Masat e gatishmërisë.

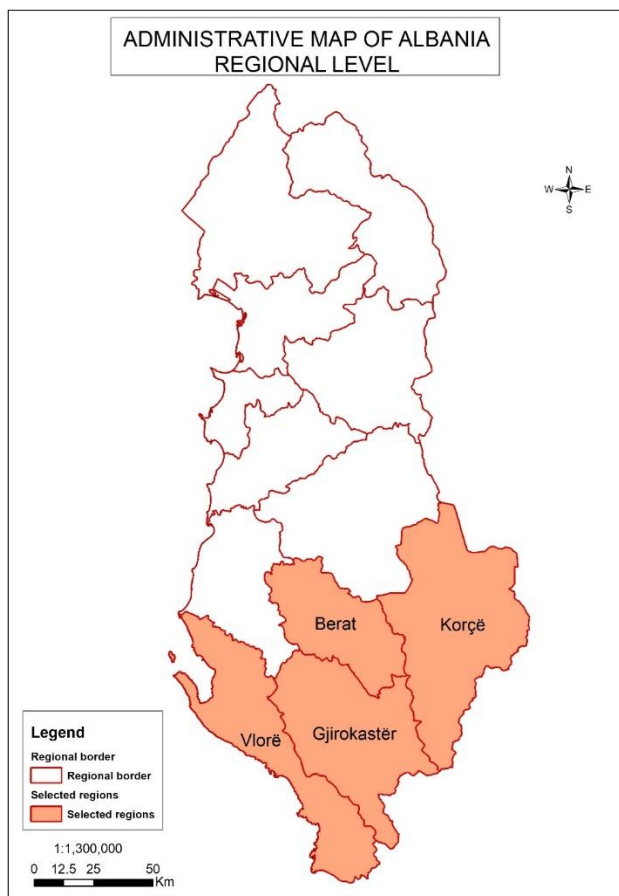
Qëllimi i këtij studimi është të sigurojë një analizë kritike dhe rekomandime që do të mundësojnë:

- a) Vlerësimin e nevojës dhe vlerës së shtuar potenciale të një strategjie gjithëpërfshirëse me shumë rreziqe për parandalimin e katastrofave brenda zonës ndërkufitare;
- b) Identifikimin e kërkesave të mundshme themelore të një strategjie të tillë; dhe;
- c) Lokalizimin e personave me aftësi të kufizuara ose me lëvizje të reduktuar, që jetojnë në zonë autonome ose institucione (përqendrimet të veçanta) dhe nevojat e tyre reale në lidhje me lehtësitat ekzistuese mbështetëse dhe mjetet e shpëtimit;
- d) Lokalizimin e infrastrukturës përkatëse në dispozicion dhe përcaktimin e nevojave të mundshme për përmirësimin e aksesit, si dhe nevojat për akomodimin e përkohshëm të aksesueshëm dhe;
- e) Sugjerimin e mundësive të mundshme të politikave.

Metodologjia

Të dhënat e mbledhura për qëllimin e këtij studimi lidhen drejtpërdrejt me personat me aftësi të kufizuara (PAK) dhe popullsinë e përgjithshme që jetojnë në katër zonat prioritare të zgjedhura në vijim, të mbuluara nga programi Interreg IPA CBC Greqi-Shqipëri 2014-2020:

1. Qarku i Vlorës: Delvinë, Finiq, Himarë, Konispol, Sarandë, Selenicë, Vlorë
2. Qarku i Beratit: Berat, Kuçovë, Poliçan, Skrapar, Ura Vajgurore
3. Qarku i Korçës: Devoll, Kolonjë, Korçë, Maliq, Pogradec, Pustec
4. Qarku i Gjirokastrës: Dropull, Gjirokastrë, Këlcyrë, Libohovë, Memaliaj, Përmet, Tepelenë.

Harta 1: Kufiri rajonal i zonave të përfshira nga programi Interreg IPA CBC Greqi-Shqipëri

Instituti i Kërkimeve Urbane (URI) ka përgatitur një pyetësor në bashkëpunim të ngushtë me NCDP, për mbledhjen e të dhënave dhe informacionit nga dy grupe (Grupi I dhe Grupi II) në fushat e mësipërme.

Grupi I është i përbërë nga persona me aftësi të kufizuara / sëmundje kronike dhe të afërmit e tyre dhe Grupi II është i përbërë nga një popullsi e përgjithshme që largohet në zonat e përmendura.

Për të thjeshtuar analizat krahasuese, të anketuarit që iu përgjigjën ose "anëtarit të familjes ose kujdestarit të një personi me aftësi të kufizuara", "personit mbështetës ose ndihmësit" ose "tjetër" u kombinuan në një grup të vetëm prej 300 të anketuarve.

Çdo pyetësor u hartua në tre seksione: Demografia; nevojat dhe sfidat me të cilat përballen PAK dhe / ose me lëvizshmëri të reduktuar, dhe niveli i gatishmërisë (njohuri emergjente dhe plan emergjent, informacion dhe komunikim).

Madhësia e mostrës dhe metoda e stratifikimit

Për studimin e bazuar në telefon, u intervistuan 1000 njerëz. Në këtë studim, ekzistojnë dy "popullsi", dhe përkatësisht dy "mostra". Çdo madhësi e mostrës është shtresuar në një ndarje proporcionale në të katër zonat e projektit duke marrë parasysh llojin e aftësisë së kufizuar për totalin e aftësive të kufizuara në secilën zonë, siç është bashkangjitur në Shtojcën I.

Popullata e parë i referohet numrit të përgjithshëm të PAK dhe / ose lëvizjes së zvogëluar që jeton në zonën që përfiton nga programi. Për qëllimin e "popullatës", janë përdorur të dhënat statistikore për

secilin qark të raportuar nga INSTAT. Ndërsa 'mostra' për këtë i referohet grupit prej 300 PAK të anketuar siç përcaktohet në specifikimet teknike të projektit.

Madhësia e mostrës është shtresuar në një ndarje proporcionale në të katër zonat e projektit duke marrë parasysh llojin e aftësisë së kufizuar për totalin e aftësive të kufizuara në secilën zonë. PAK dhe / ose modaliteti i zvogëluar kategorizohen bazuar në gjashtë llojet e mëposhtme të aftësisë së kufizuar:

- (i) Shikimi
- (ii) Dëgjimi
- (iii) Lëvizshmëria
- (iv) Njohja
- (v) Kujdesi ndaj vetes
- (vi) Komunikimi

Për secilin qark llogaritet përqindja (%) e PAK bazuar në kategorizimin e mësipërm në totalin përkatës. Pas kësaj, duke pasur një mostër të përcaktuar të PAK, që do të anketohen, bazuar në SoB të projektit 4PLUS, duke qenë 300 PAK, llogaritet numri i PAK për llojin e aftësisë së kufizuar për secilën nga katër qarqet, siç paraqitet në Shtojcën I.

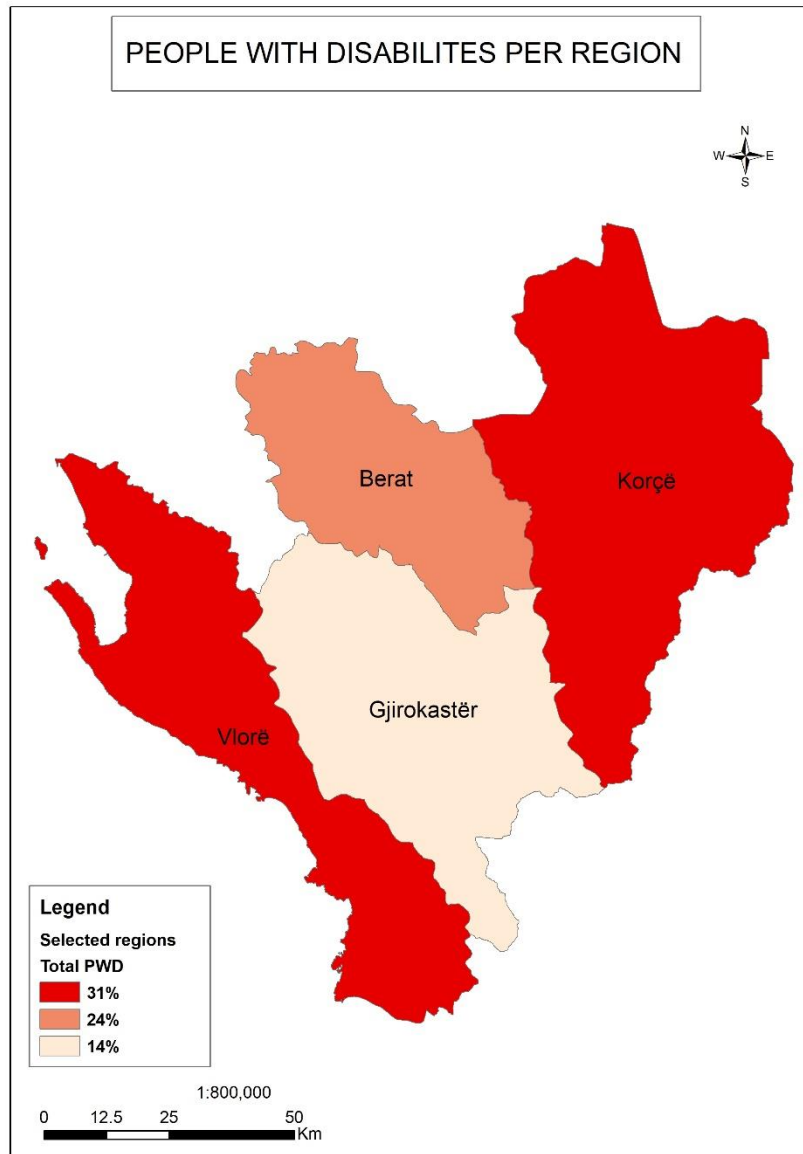
Popullata e dytë i referohet popullsisë totale që jetojnë në zonat e lartpërmendura që përfitojnë nga programi. Për qëllimin e "popullatës", janë përdorur të dhënat statistikore për secilin qark të raportuar nga INSTAT. Ndërsa 'mostra' për këtë janë 700 persona nga Grupi II siç përcaktohet në projektin SoB.

Përzgjedhja e rastësishme

Pas shtresimit, URI në bashkëpunim të ngushtë me bashkitë që përbëjnë katër qarqet ka mbledhur të dhëna për kontaktet e PAK. Në këtë terren, PAK e anketuar dhe / ose me lëvizje të reduktuar janë përzgjedhur nga lista nominale (që përmban numrat e kontaktit të PAK) të siguruar nga departamentet sociale / sektori i bashkive që përbëjnë katër qarqet. Përzgjedhja është bërë rastësisht pas hapit të shtresimit të përcaktuar nga proporcioni i kampionit dhe numri i përgjithshëm i PAK në secilën zonë. Ndërsa, kontaktet e popullatës së përgjithshme që jetojnë në katër qarqet janë përzgjedhur rastësisht nga libri telefonik zyrtar i Shqipërisë.

Zgjedhja e PAK

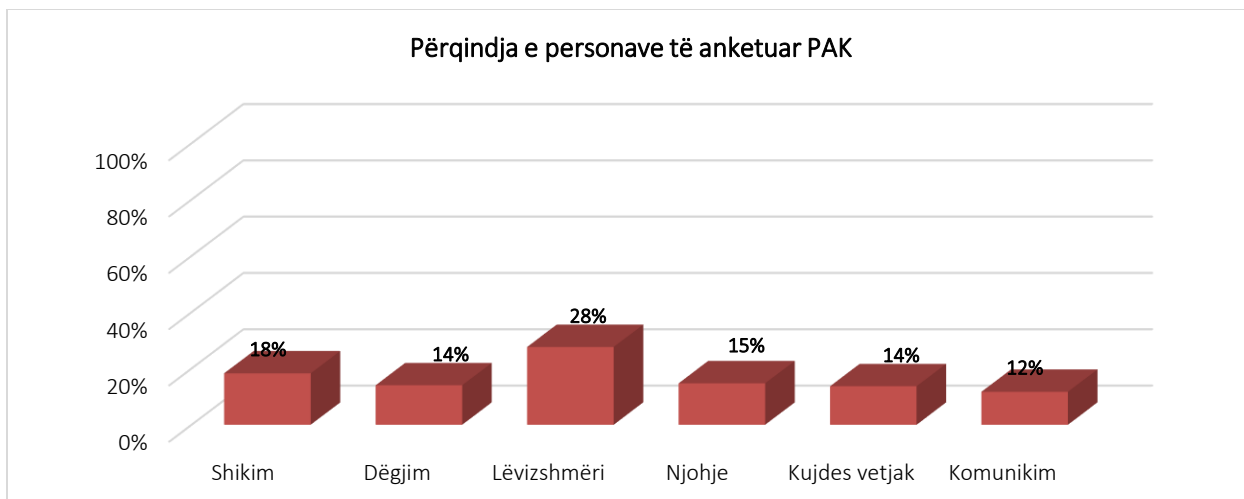
Puna analitike për profilizimin e personave me aftësi të kufizuara kryhet duke përdorur Masën e Përgjithshme të Regjistrimit 2011 dhe Grupit Ëashington (ËG) mbi aftësinë e kufizuar. Sipas këtyre të dhënave, përqindjet (%) e PAK për secilën nga qarqet e paracaktuar janë paraqitur në hartën e mëposhtme.

Harta 2: Përqindjet e PAK për Qark

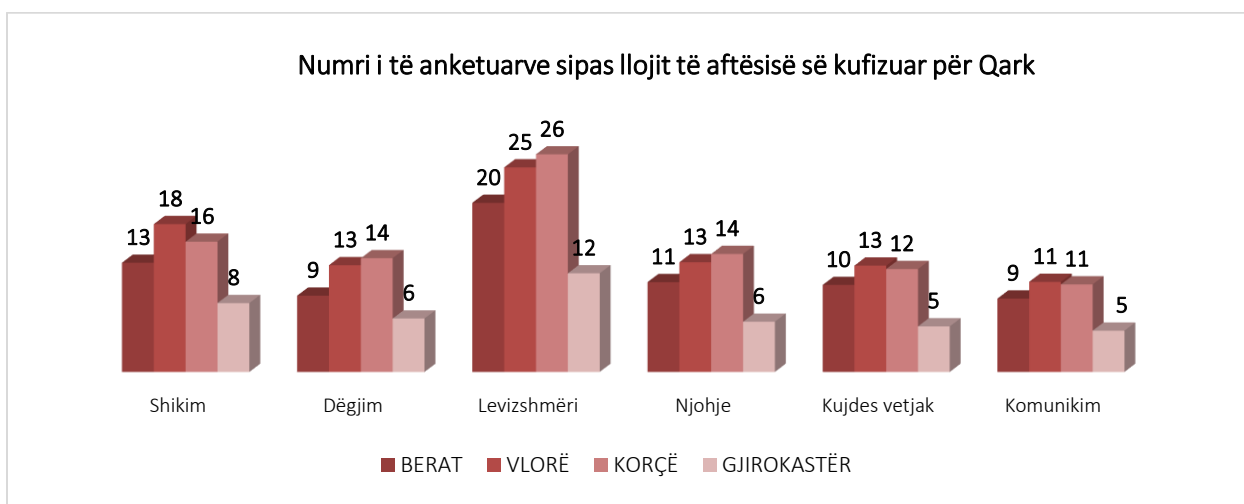
Nga kampioni i përgjithshëm i 300 PAK, Vlora dhe Korça tregojnë incidencën më të lartë të aftësisë së kufizuar, përkatësisht 31%. ndërsa qarqet Berat dhe Gjirokastrër kanë përkatësisht 24% dhe 14%.

Ndërsa, shtresimi i personave me aftësi të kufizuar (PAK) për llojin e aftësisë së kufizuar paraqiten në grafikun vijues. Shifra i referohet njerëzve të cilët kanë vështirësi të rëndë ose ekstreme në të paktën në njërin nga sa vijon: shikimi, dëgjimi, lëvizshmëria, njohja, vetë- kujdesi dhe komunikimi. Lloji i aftësisë së kufizuar, që haset më shpesh janë kufizimet në lëvizshmëri dhe shikimi (përkatësisht 28% dhe 18%), dhe më i zakonshmi është komunikimi (12%), ndërsa njohja, dëgjimi dhe kujdesi për veten bien diku në mes.

Graph 1: Përqindja e PAK

Sipas metodës së shtresimit, në grafikun e mëposhtëm janë paraqitur 300 PAK bazuar në llojin e tyre të aftësisë së kufizuar, për secilin qark.

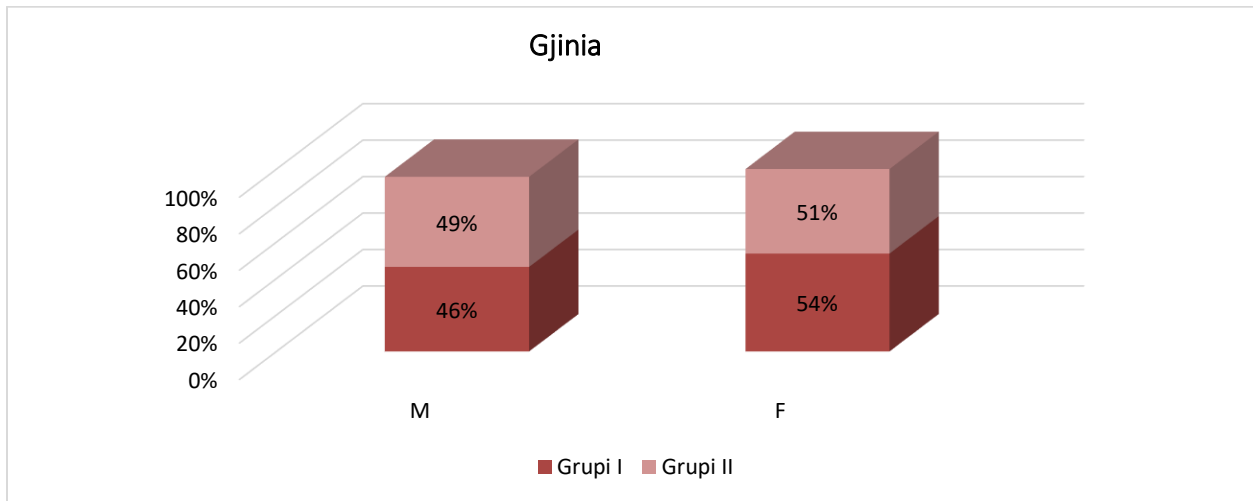

Grafiku 2: Numri i të anketuarve sipas llojit të aftësisë së kufizuar për qark

Një paraqitje e hollësishme e shtresimit të numrit për secilin aftësi të kufizuar paraqitet në hartat bashkangjitur Aneksit II.

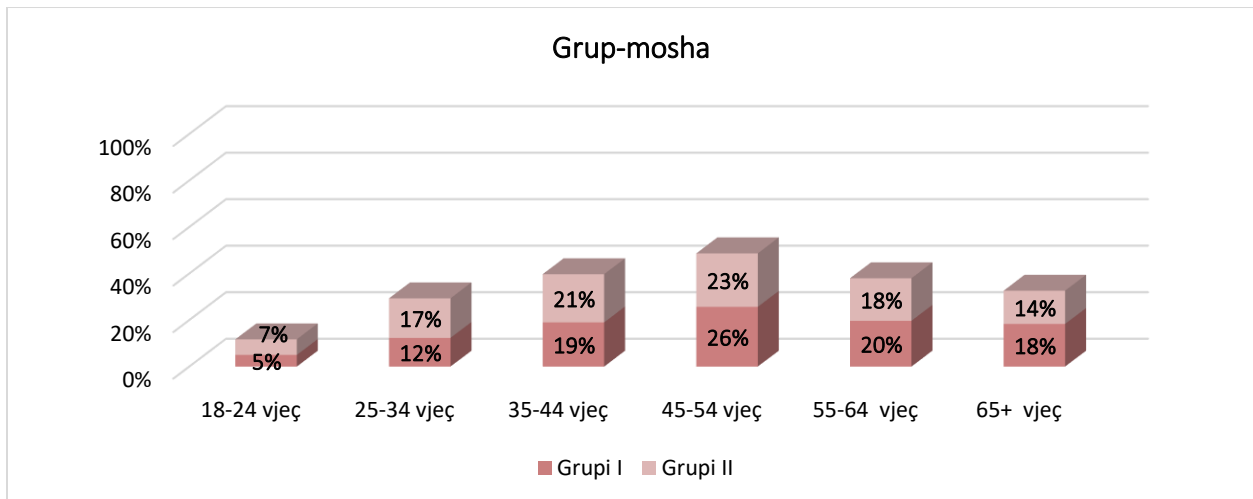
Karakteristikat demografike

Nga grupi I dhe grupi II, shumica e të anketuarve janë femra, përkatësisht 54% dhe 51%. Ndërsa meshkujt përbëjnë 46% dhe 49% për secilin grup.

Grafiku 3: Gjina

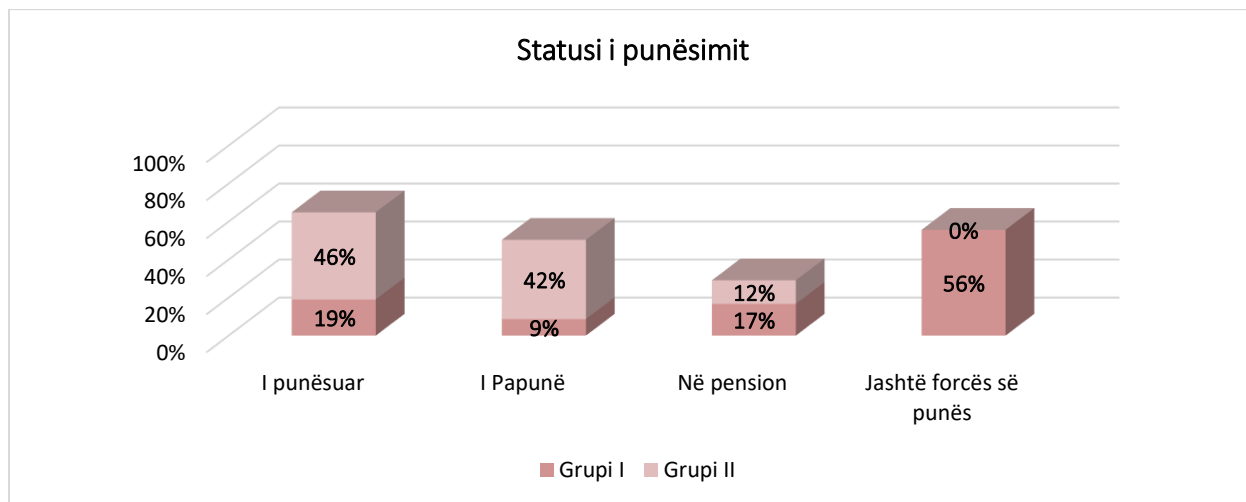
Informacioni i marrë nga pyetëtori i grupit I tregon se të anketuarit në 26% të rasteve i përkasin grupmoshës 45-54 vjeç. Ndërsa 20% e tyre i përkasin moshës grupore 55-64 vjeç dhe 19% e të anketuarve i përkasin grupmoshës 35-44 vjeç. Rreth 18% e tyre i përkasin grupmoshës 65 + vjeç. Një përqindje më e vogël i përket grupmoshës 25-34 vjeç dhe 18-24 vjeç, përkatësisht 12% dhe 5%. Shumica e të anketuarve nga grupi II në 23% të rasteve i përkasin grupmoshës 45-54 vjeç; ndërsa një përqindje më e vogël i përket grupmoshës 18-24 vjeç, vetëm 7%.

Grafiku 4: Grupmosha e Grupit I dhe II

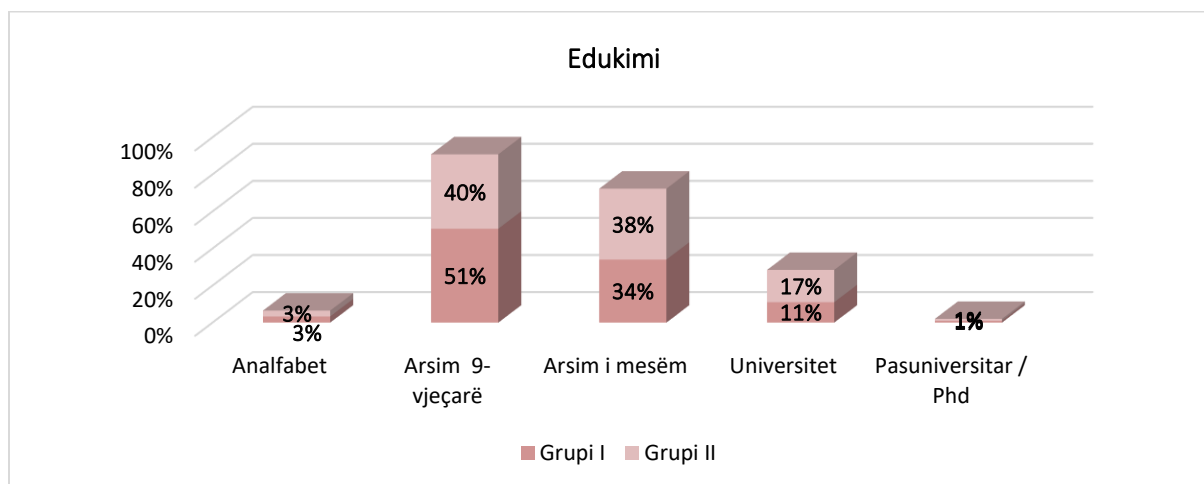

Përsa i përket përbërjes së kampionit në lidhje me statusin e punësimit, për grupin I shumica e të anketuarve në 56% të rasteve nuk janë në forcën punëtore. 19% e tyre që kanë deklaruar se janë të punësuar janë të gjithë kujdestarë / anëtarë të familjes. Rreth 9% e tyre janë regjistruar në Zyrat e Punësimit të qarkut përkatës si të papunë dhe 17% të tjerë janë në pension. Nga grupi II, siç mund të vërehet nga grafiku shumica e të anketuarve, në 46% të rasteve janë të punësuar; rreth 12% janë në pension dhe një pjesë e konsiderueshme e tyre 42% e tyre janë të papunë.

Grafiku 5: Statusi i punësimit

Në lidhje me arsimin për grupin I, 51% e të anketuarve janë shprehur se kanë kryer shkollën fillore, ndërsa një pjesë e konsiderueshme e të anketuarve, 34%, kanë mbaruar arsimin e mesëm. Rreth 11% e tyre janë shprehur se kanë një diplomë universitare dhe vetëm 3.3% janë analfabetë. Nga grupi II, 40% kanë deklaruar se kanë kryer arsimin fillorë. Rreth 38% e tyre kanë përfunduar shkollën e mesme; 17% kanë një diplomë universitare; ndërsa 1% e tyre kanë deklaruar se kanë mbaruar arsimin pasuniversitar (Master / PHD). Rreth 3.1% janë analfabetë.

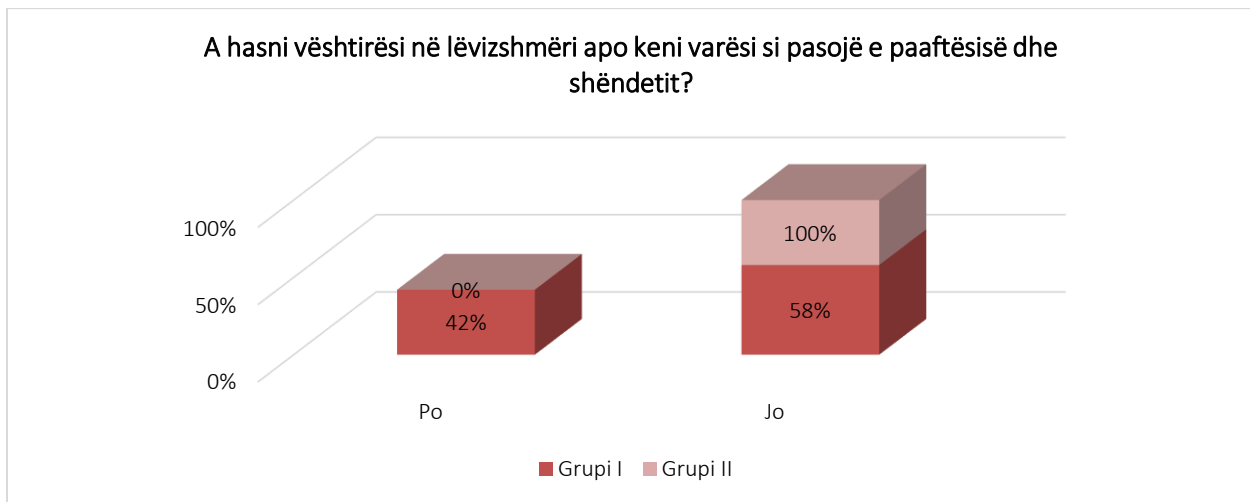

Grafiku 6: Edukimi

Nevojat dhe sfidat

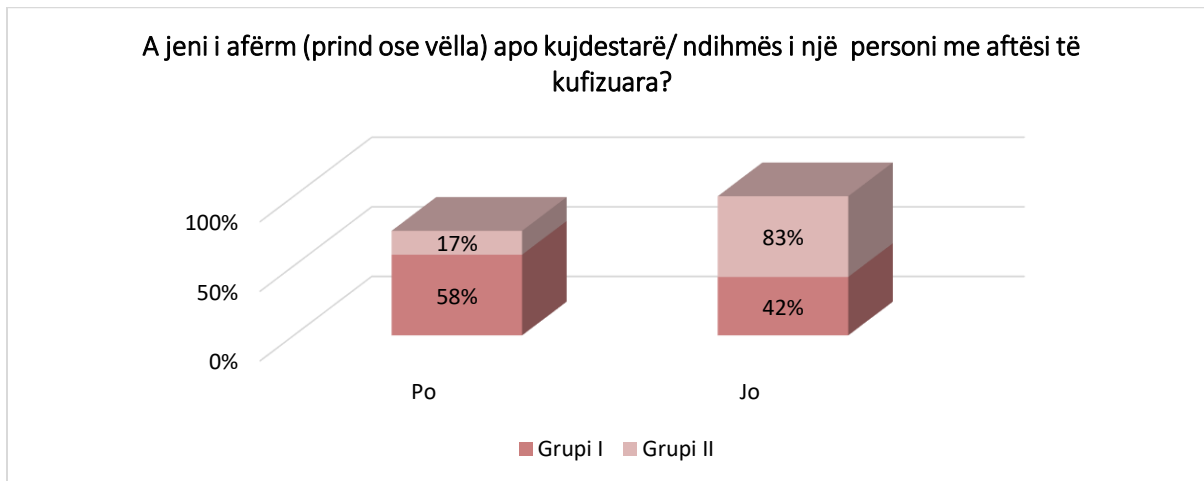
Sondazhi pyeti të anketuarit nga të dy grupet nëse ata (ose personi në emër të të cilit po përgjigjeshin) janë persona me aftësi të kufizuara dhe / ose me lëvizshmëri të reduktuar. Sondazhi përfshiu këtë pyetje për të kuptuar shkallën e identifikimit të aftësisë së kufizuar të të anketuarve. Grafiku tregon përqindjet e personave me aftësi të kufizuar dhe / ose me lëvizje të reduktuar, ndihmësit / kujdestarët dhe popullatën e përgjithshme që tregoi "po" ose "jo".

Nga grupi I, në 58% e rasteve, të anketuarit janë shprehur se nuk kanë ndonjë problem me lëvizshmërinë ose pavarësinë për shkak të problemeve shëndetësore, pasi ata ishin në pozitën e ndihmësve / kujdestarëve dhe përgjigjeshin në emër të të afërmeve të tyre me aftësi të kufizuara si në vijim: dëmtim të shikimit, dëmtim të dëgjimit, vështirësi në ecje, vështirësi në përdorimin e objekteve, vështirësi në të folur, nevoja të veçanta dietike, kushte kronike mjekësore, kushte të përkohshme, dhe vështirësi për të kuptuar ose kujtuar, ndërsa 42% e tyre ishin përgjigjur vetë. Nga ana tjetër, nga grupi II të gjithë të anketuarit janë shprehur se nuk kanë ndonjë problem me lëvizshmërinë ose pavarësinë për shkak të problemeve shëndetësore.

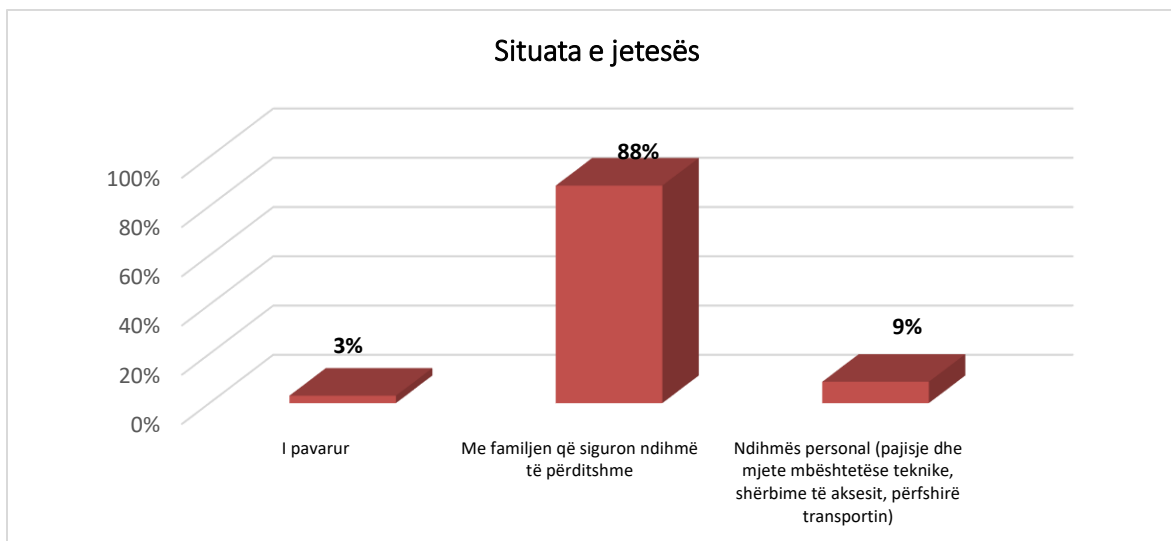
Grafiku 7: Lloji i paaftësisë

Nga analiza e të dhënave, vërehet se shumica e të anketuarve në grupin I, 58% e të anketuarve janë të afërm ose ndihmës / kujdestar. Nga grupi II, vetëm 17% e të anketuarve janë përgjigjur se janë të afërm / kujdestarë për PAK dhe / ose persona me lëvizshmëri të reduktuar (të moshuar, gra shtatzëna, etj.).

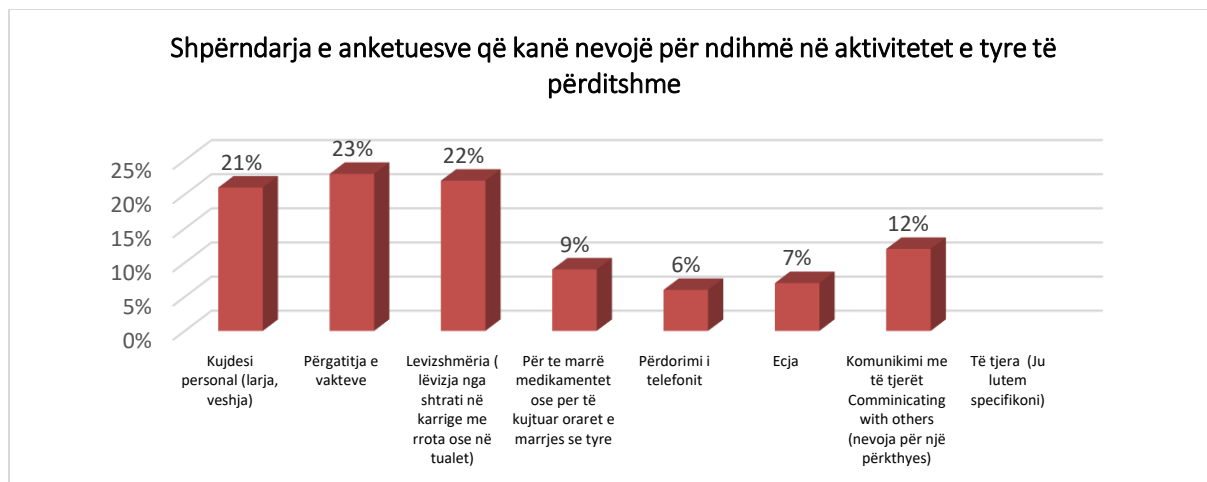
Grafiku 8: Lidhja me PAK dhe / ose njerëzit me lëvizshmëri të reduktuar

Në lidhje me situatën e tyre të jetesës, vetëm 3% e të anketuarve nga Grupi I (duke qenë persona me aftësi të kufizuara dhe / ose lëvizje të reduktuar) kanë deklaruar se janë të pavarur (në të gjitha rastet personi jetonte vetëm) dhe nuk kanë nevojë për ndihmë dhe mbështetje në jetën e tyre të përditshme. Ndërsa, 88% kanë një anëtar të familjes që ofron ndihmë të përditshme. Rreth 9% e të anketuarve kanë një kujdestar social (staf të paguar) që ofrojnë mbështetje teknike me pajisjet, vlerësimin e shërbimeve.

Grafiku 9: Situata e jetesës

Sondazhi u kërkoi të anketuarve që të tregonin ato aktivitete me të cilat ata ose personi për të cilin po përgjigjeshin zakonisht kërkonin ndihmë dhe gjithashtu, të tregonin pajisje teknologjike ndihmëse dhe pajisje mjekësore të qëndrueshme që ata ose personi për të cilin po përgjigjeshin përdornin (Tabela 1). Grafiku i mëposhtëm tregon përqindjen e të anketuarve që treguan se kishin nevojë për ndihmë në aktivitete të ndryshme.

Grafiku 10: Shpërndarja e anketuesve që kanë nevojë për ndihmë në aktivitetet e tyre të përditshme

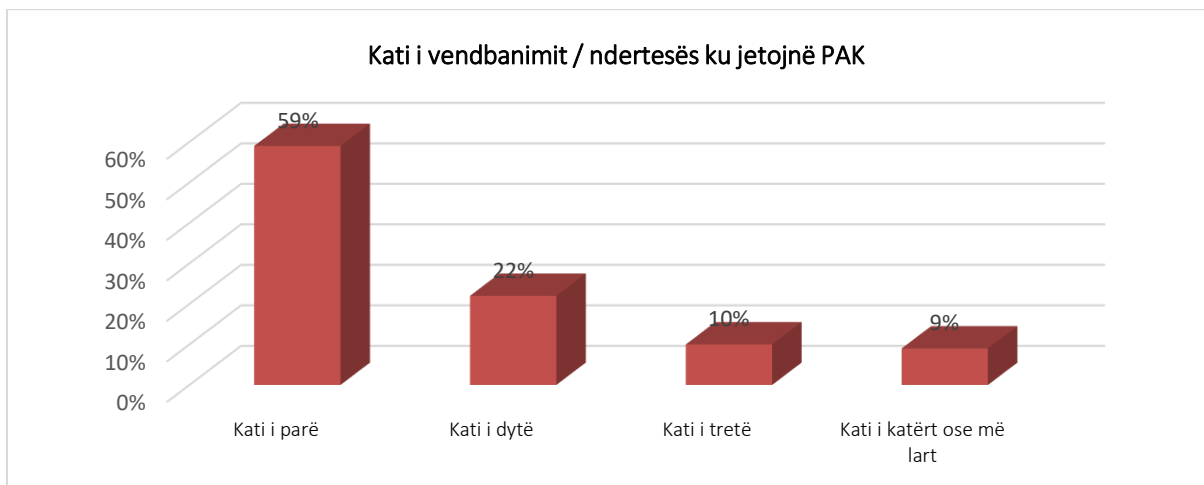
Rezultatet nga kjo pyetje tregojnë se të anketuarit PAK shprehen se kanë nevojë për ndihmë për kujdesin personal, përgatitjen e vakteve dhe lëvizshmërinë më shumë sesa çdo zgjedhje tjetër e përgjigjes. Këto aktivitete mund të përfshihen nën një kategori më të madhe të aktiviteteve të jetës së përditshme dhe duhet të merren në konsideratë për personelin e strehimit të urgjencave që mund të kenë nevojë të aftësohen për ofrimin e ndihmës së specializuar me aktivitetet e përditshme të jetës për njerëzit me qasje dhe nevoja funksionale, veçanërisht ato me aftësi të kufizuara dhe vështirësitë me komunikimin.

Lloji i teknologjisë ndihmëse ose pajisjeve të qëndrueshme mjekësore	PAK (N = 300) Peërqindja
Rampa	22%
Shkop, ose paterica	19%
Karrige me rrota, karroca speciale ose skuter	32%
Rrip, i cili ndihmon në ecje, tryezë e lëvizshme, ose paisje për ngritjen e pacientit	4%
Karrige dushi	22%
Vegla të përshtatura, pjata, enët	9%
Mjetet e veshjes (tërheqja e butonit, shkopi i veshjes)	3%
Telefon me butona, të përforcuar ose të mëdhenj	11%
Aparat dëgjimi	27%
Syze optike	29%
Pajisja e komunikimit "të teknologjisë së lartë" (iPad, tablet apo pajisje tjetër e specializuar për gjenerimin e fjalës)	11%
Dërrasë komunikimi me figura ose letra	2%
Handheld reminder or digital recorder ose regjistruar dixhital	2%
Asnjë	1%
Tjetër (Ju lutem specifikoni)	0%

Tabela 1: Përdorimi i teknologjisë ndihmëse dhe paisjeve të qëndrueshme (zgjedhje të shumëfishta)

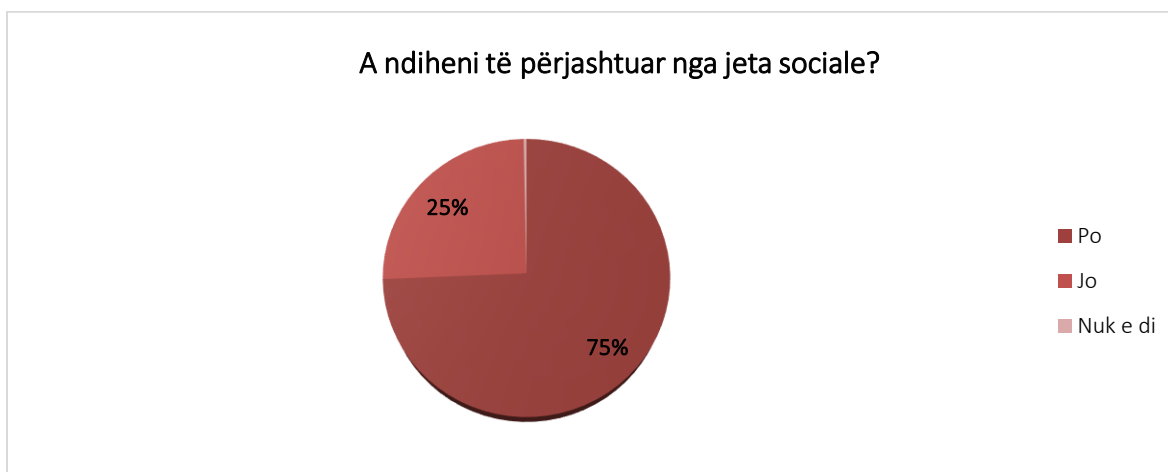
Rezultatet nga pyetja e shtruar në lidhje me paisjet ndihmëse tregojnë se një pjesë e madhe e të anketuarve kërkojnë përdorimin e syzeve, aparateve të dëgjimit dhe karrigeve me rrota ose skuter. Ndërsa kur nuk është e mundur të sigurohen ndihmës personal, këto gjetje mund të përfshihen si rekomandime në planet e emergjencës në lidhje me dispozitat për teknologjinë ndihmëse specifike dhe pajisjet e qëndrueshme mjekësore.

Në mënyrë që të kuptohet më mirë se kur personat me aftësi të kufizuara ose me nevoja të tjera të aksesueshme dhe funksionale shpenzojnë kohën e tyre, pyetja tjetër në anketim u ka kërkuar individëve, që të tregojnë se në cilin kat të vendbanimit / ndërtesës ata jetojnë. Rezultatet shfaqen në grafikun vijues. Shumica e PAK ose kujdestarët e tyre 59%, raportuan se jetonin në katin e parë të vendbanimit / ndërtesës së tyre. Sidoqoftë, ekziston një përqindje e vogël që jeton në një kat më të lartë, duke e bërë ikjen në situata emergjente shumë më të vështirë.

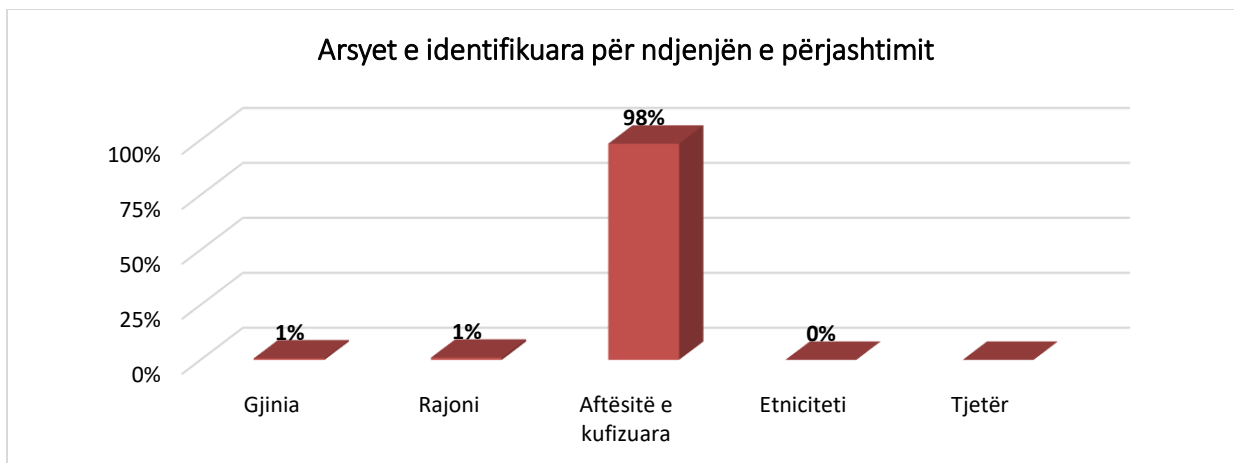
Grafiku 10: Kati i rezidencës/ ndërtesës ku jetojnë PAK

Shumica e PAK dhe / personave me lëvizshmëri të reduktuar, rreth 75% e tyre, janë shprehur se ndjehen të përjashtuar nga jeta shoqërore (përballen me sfida në të pasur miq, mundësi të kufizuara për të marrë pjesë në ngjarje shoqërore ose për të bashkëvepruar me individë të shumtë, në zhvillimin e lloje të ndryshme të marrëdhënieve).

Grafiku 11: Jeta sociale e PAK / personave me lëvizje të reduktuar

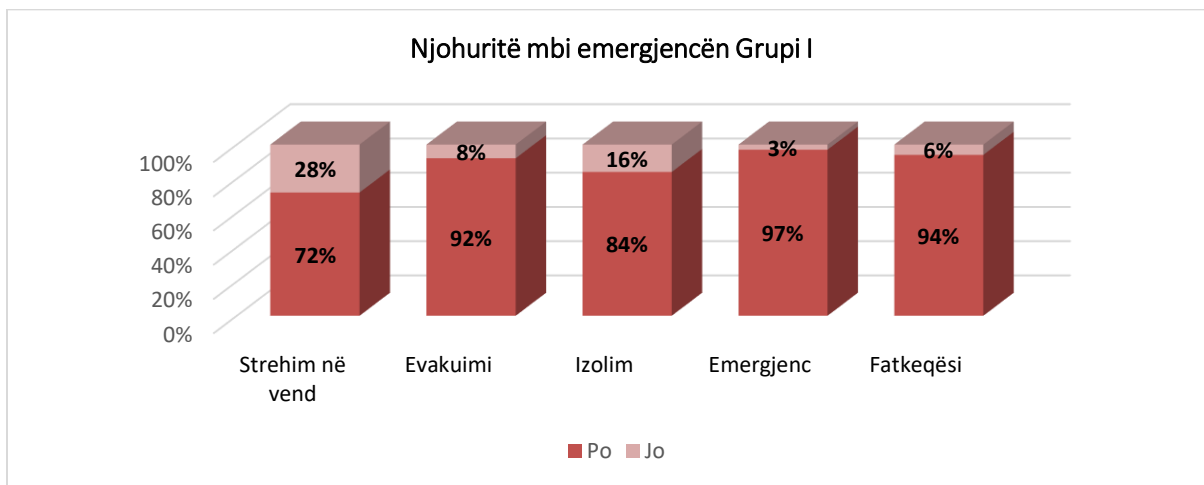
Analiza e të dhënave tregon se 98% e anketuesve ndihen të përjashtuar nga jeta sociale për shkak të aftësive të kufizuara.

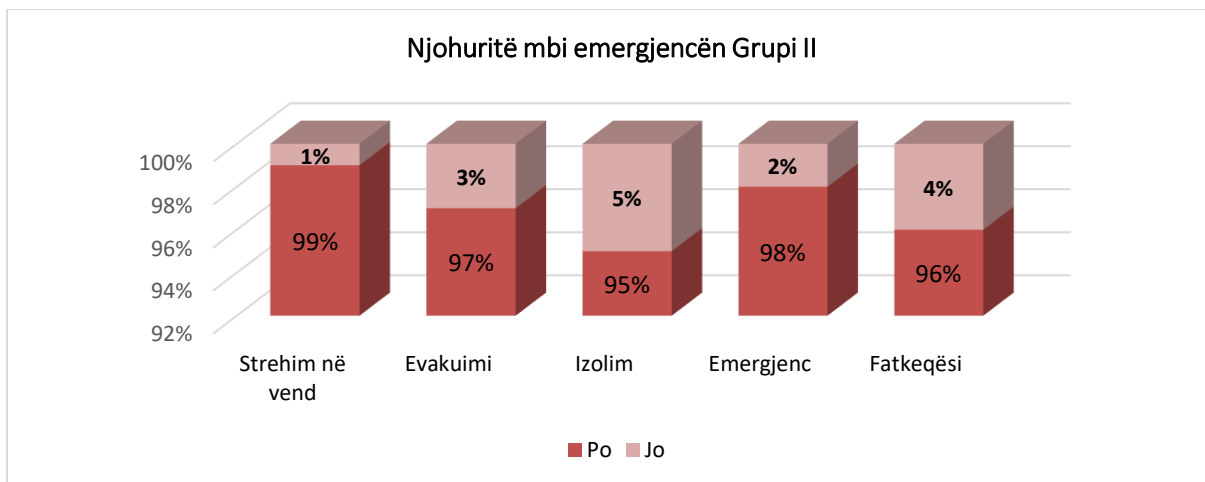
Grafiku 12: Arsyet për ndjenjën e përjashtimit

Niveli i Përgatitjes

Anketimi realizoi një seri pyetjesh të hartuara për të vlerësuar nga të dy grupet njohuritë e të anketuarve për terminologjinë që përdoret zakonisht në referimin e emergjencave, për ligjet / planet / strategjitë ekzistuese në nivel lokal dhe kombëtar dhe njohuritë e tyre se çfarë të bëjnë në rast emergjence ose fatkeqësie. Pyetja që ju shtrua të anketuarve ishte, nëse ata ose personi për të cilin po përgjigjeshin kuptonin termat "strehim në vend", "evakuim", "bllokim", "emergjencë" dhe "katastrofë". Këto terma u zgjodhën për shkak të frekuencës së tyre të lartë të përdorimit në udhëzimet e informacionit publik përmes njoftimeve në TV, radio, dhe në mediat sociale në rast të emergjencës ose katastrofës. Rezultatet janë paraqitur më poshtë.

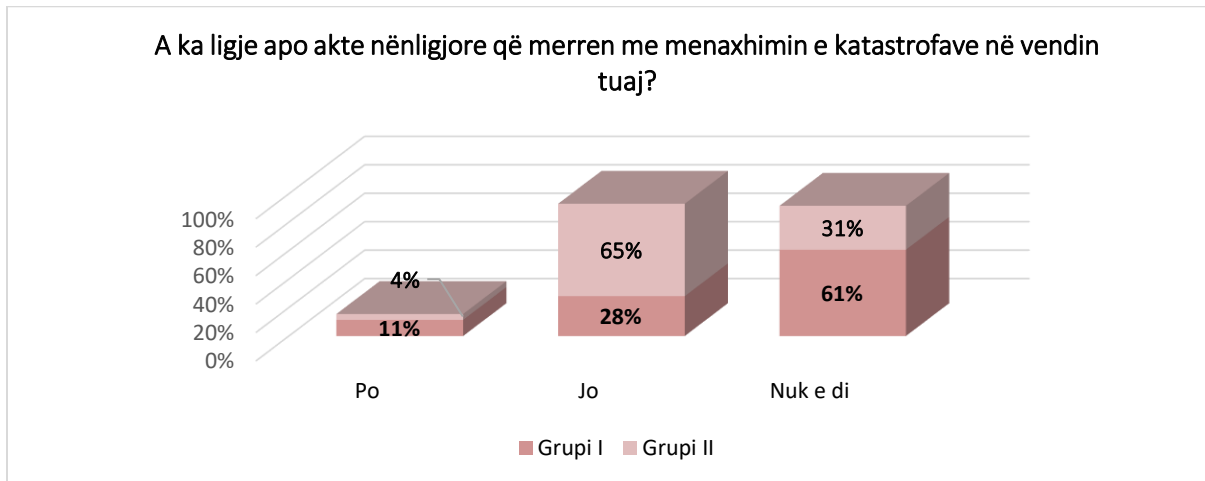
Grafiku 13: Njohuritë mbi emergjencën Grupi I

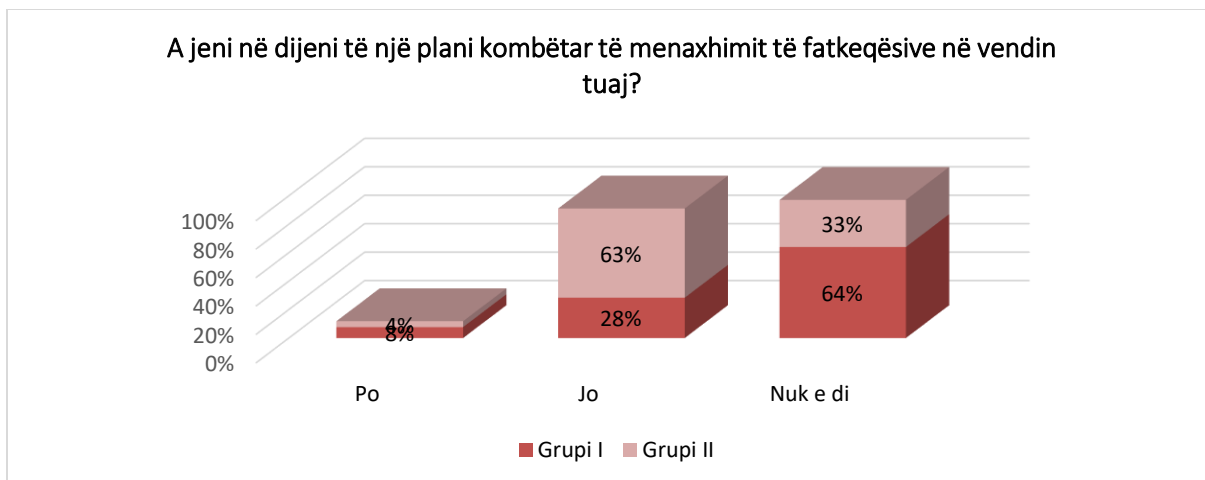
Grafiku 14: Njohuritë mbi emergjencën Grupi II

Anketuesit nga të dy grupet u shprehën se i kuptonin mirë termat lidhur me emergjencën (duke njohur kuptimet e të gjithë termave).

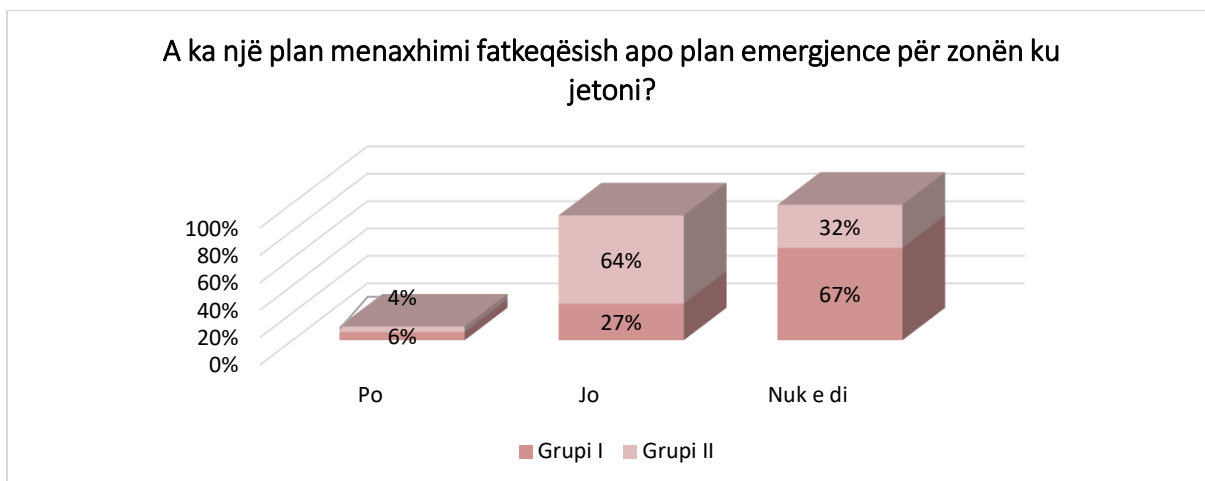
Tre grafikët e mëposhtëm tregojnë njohurinë nga të dy grupet mbi ekzistencën e ligjeve / politikave dhe planeve për menaxhimin e katastrofave në vend dhe në nivelin lokal. Nga grafikët vihet re lehtësisht se shumica e të anketuarve (nga grupi I dhe II) nuk janë të vetëdijshëm për ekzistencën e ligjeve / politikave dhe planeve ose përgjigjen se nuk ka ligje / politika dhe plane për menaxhimin e katastrofave në vend dhe nivel lokal.

Grafiku 16: Njohuri mbi ligjet mbi menaxhimin e fatkeqësive në nivel kombëtar

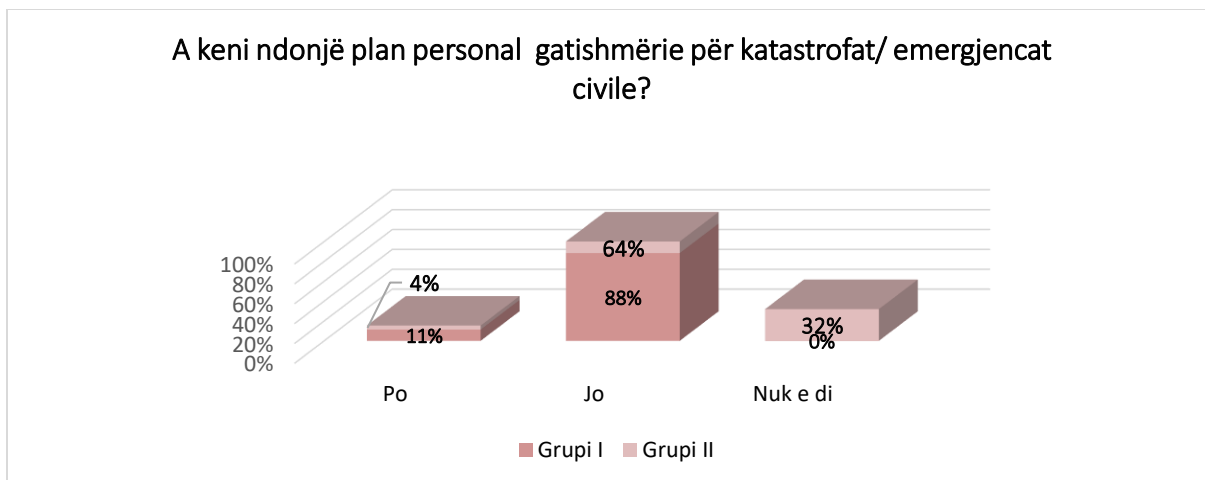
Grafiku 15: Njohuri mbi menaxhimin kombëtar të katastrofave në nivel kombëtar

Grafiku 18: Njohuri mbi planet për menaxhimin e katastrofave në nivel lokal / komunitar

Siç mund të vërehet në grafikun e mëposhtëm, vetëm 11% dhe 4% e të anketuarve nga grupi I dhe grupi II janë shprehur se ekziston një plan personal / komunitar për menaxhimin e katastrofave për ta. Ndërsa shumica e të anketuarve tregojnë se ata ose personi për të cilin janë përgjigjur nuk kanë një plan personal emergjence.

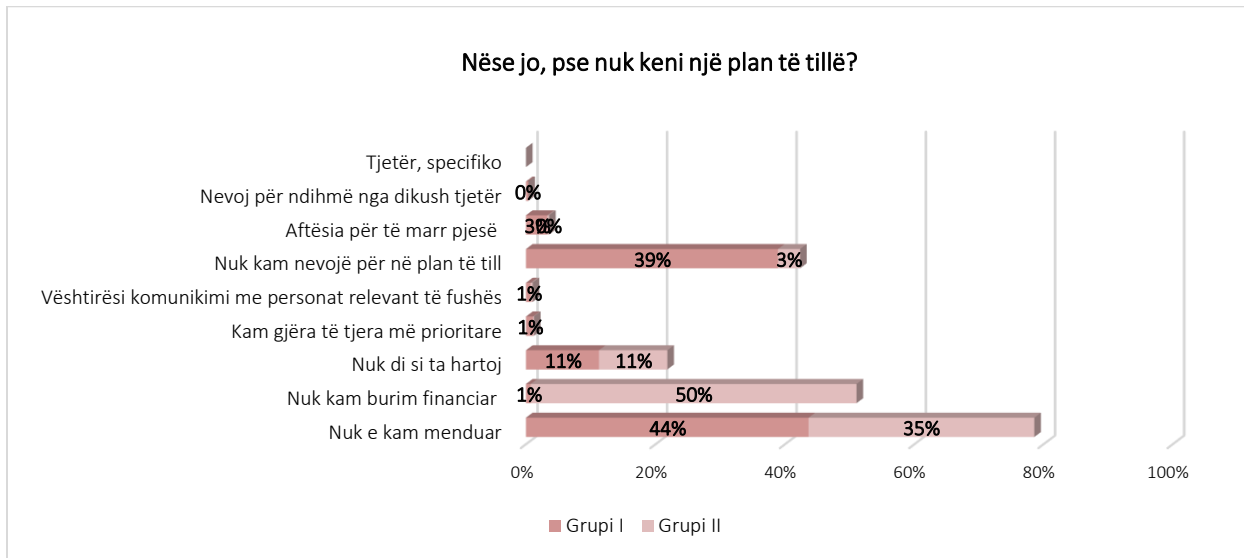

Grafiku 19: Plani personal i gatishmërisë / komunitetit për katastrofën

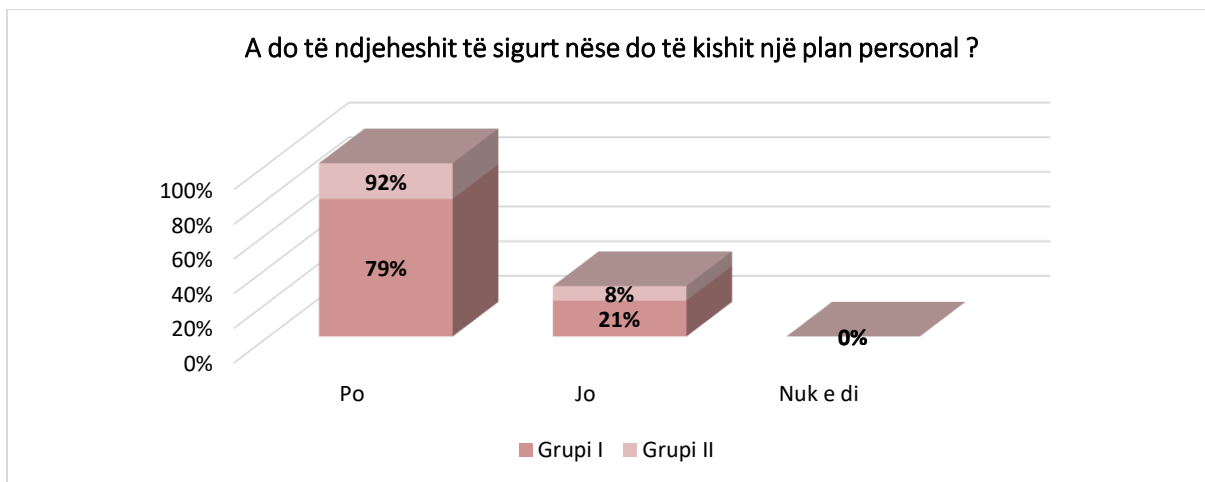
Për më tepër, ata që shprehën që kishin një plan personal në rast emergjence civile/ katastrofe nuk përfshinin një kartë informacioni mjekësor, ose një kartë që përshkruan ndonjë vështirësi në komunikim si një përbërës të planit të tyre

Rreth 44% e të anketuarve nga grupi I, u shprehën se ata nuk e kishin menduar përgatitjen e një plani personal, ndërsa 39% e tyre u përgjigjën se nuk është nevoja për një plan. Nga ana tjetër, nga grupi II, 50% u përgjigjën se nuk kanë burime financiare për zhvillimin e një plani personal, ndërsa 35% e tyre nuk kanë menduar për hartimin e një plani personal deri më tani.

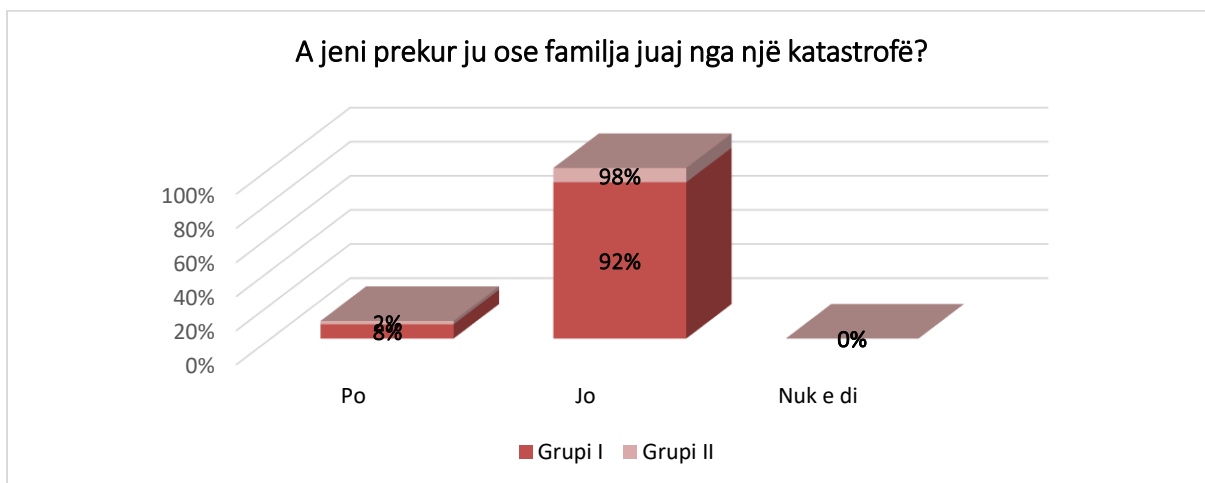
Grafiku 16: Arsyet e mos pasjes së një plani personal

Rreth 79% e të anketuarve nga grupi I u shprehën, se do të ndjeheshin të sigurt nëse do të kishin një plan personal, ndërsa rreth 21% e tyre u shprehën se nuk do të bënte ndonjë ndryshim. Nga ana tjetër, për grupin e dytë, 92% e të anketuarve u shprehën se do të ndjeheshin më të sigurt nëse do të kishin një plan personal.

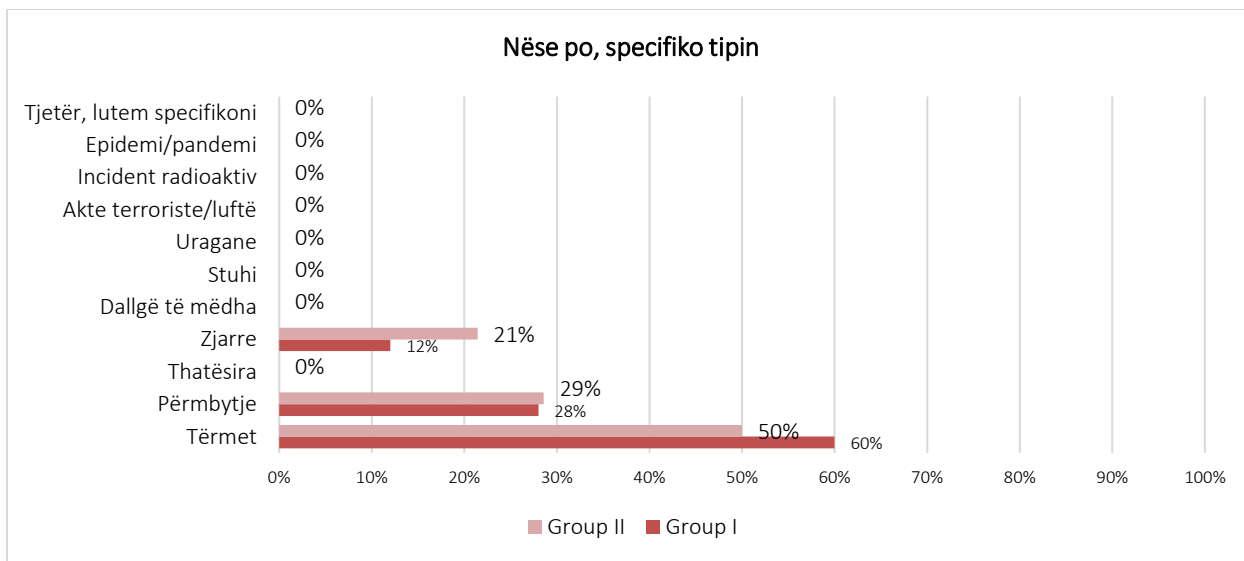
Grafiku 21: Siguria nga plani personal i gatishmërisë

Shumica e të anketuarve nga grupi I dhe II janë shprehur se nuk janë prekur nga ndonjë fatkeqësi natyrore / emergjencë civile.

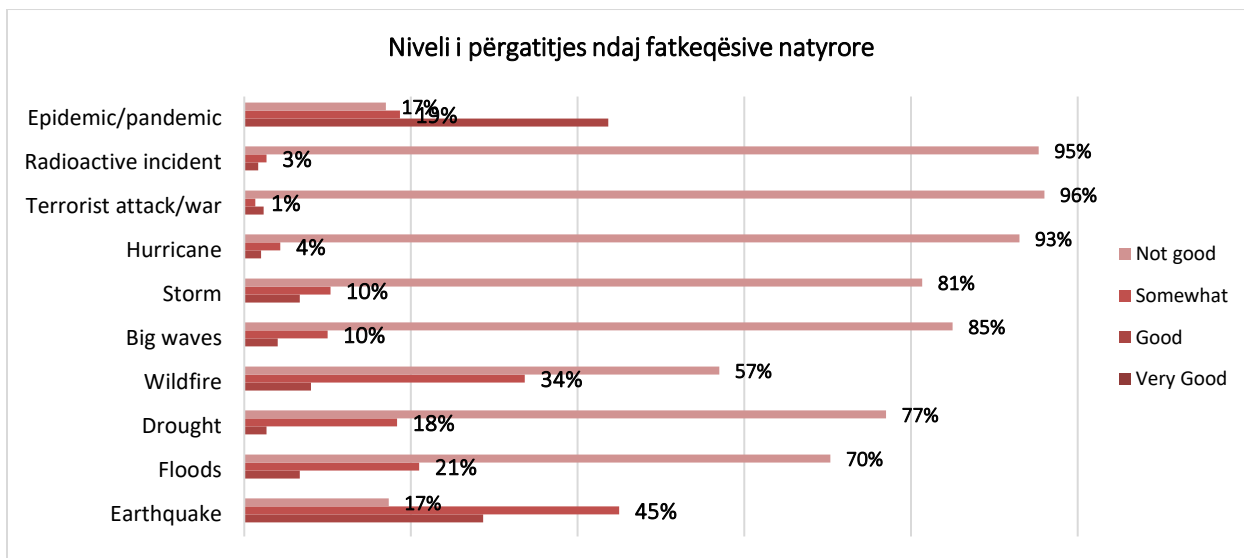
Grafiku 22: Përvoja e një fatkeqësie ose emergjence

Nga të anketuarit që kanë raportuar se janë prekur nga një fatkeqësi natyrore / emergjencë civile, rreth 60% nga grupi I dhe 50% nga grupi II e kanë identifikuar si më të zakonshmin tërmetin, ndërsa 28% dhe 29% e tyre janë prekur nga përmytjet dhe 12% dhe 21% e të anketuarve janë prekur nga zjarri.

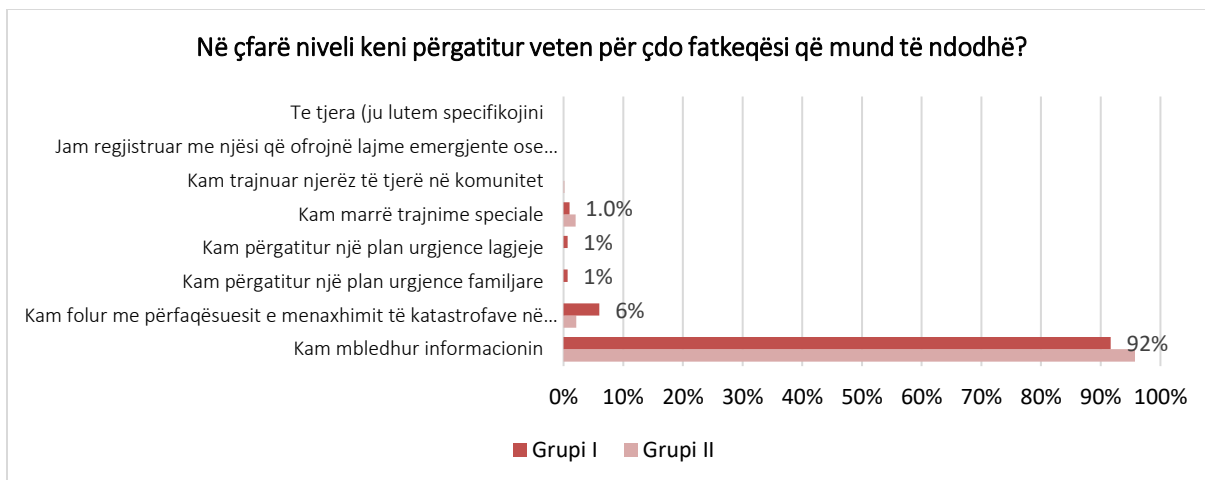
Grafiku 17: Lloji i fatkeqësisë së ndeshur

Në lidhje me nivelin e njohurive në përballimin e fatkeqësisë natyrore, 45% e të anketuarve kanë njohuri të mjaftueshme për tërmetin, ndërsa 34% e tyre janë shprehur se kanë njohuri të mjaftueshme për zjarret. Rreth 21% e të anketuarve kanë njohuri të mjaftueshme për përmbytjet, ndërsa 18% e të anketuarve kanë njohuri të mjaftueshme për thatësitrat. Pjesa tjetër e tyre kanë njohuri të mirë për epidemitë / pandemitë.

Grafiku 18: Niveli i njohurisë ndaj fatkeqësisë natyrore

Lidhur me nivelin e gatishmërisë në rast se ndodh fatkeqësi, shumica e të anketuarve nga të dy grupet, 92% nga grupi I dhe 96% nga grupi II, kanë mbledhur informacione përkatëse se si të reagojnë në këto raste. Rreth 6% nga grupi I dhe 2% nga grupi II kanë lidhur me përfaqësuesin e menaxhimit të fatkeqësisë (zakonisht një person nga departamenti i emergjencave në bashkinë e tyre). Një pjesë e vogël, 1% nga grupi I dhe 2% nga grupi II kanë marrë trajnime speciale (zakonisht nga organizata vullnetare kombëtare) se si të reagojnë në raste fatkeqësie.

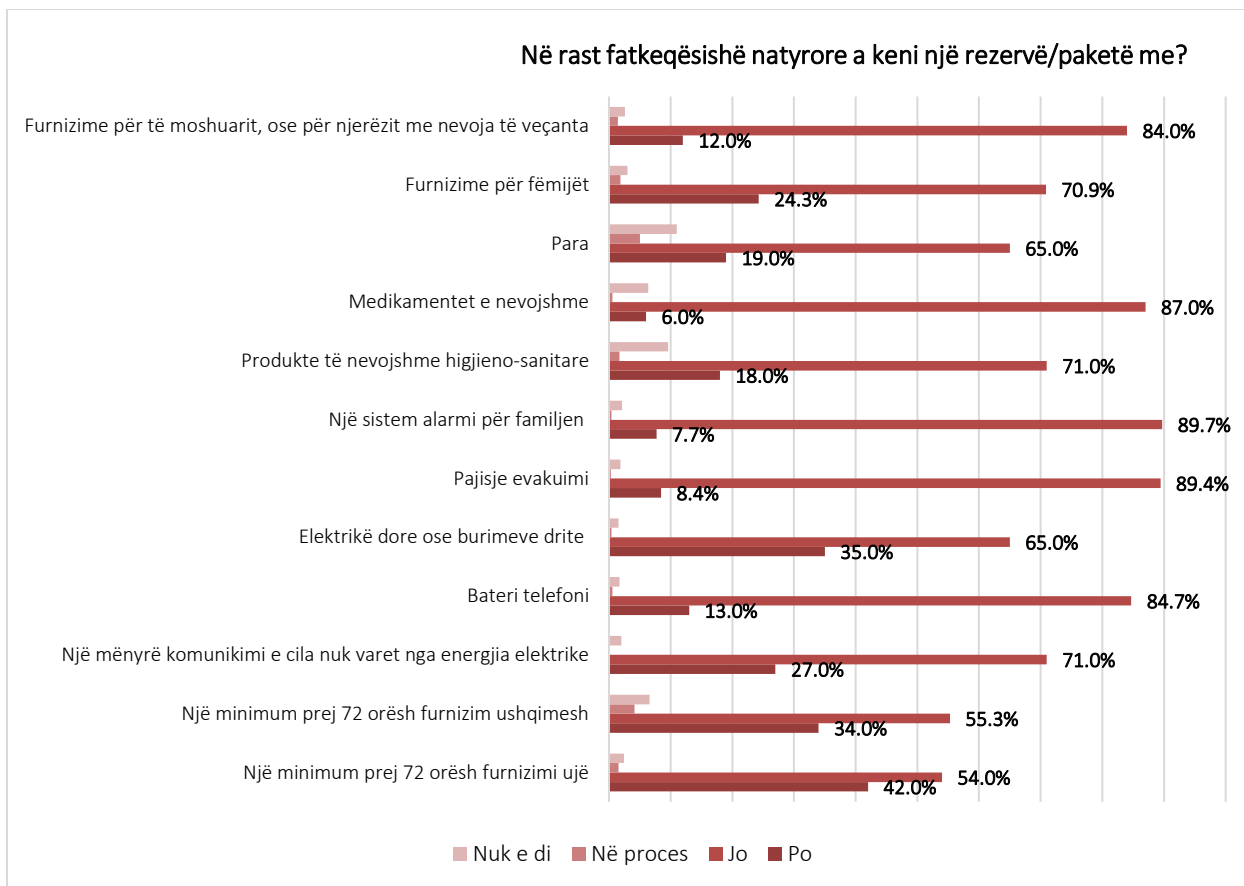

Grafiku 25: Niveli i përgatitjes

Lidhur me ekzistencën e një pakete për emergjencat / fatkeqësitë natyrore, shumica e anketuesve nga të dyja grupet, u përgjigjën si më poshtë:

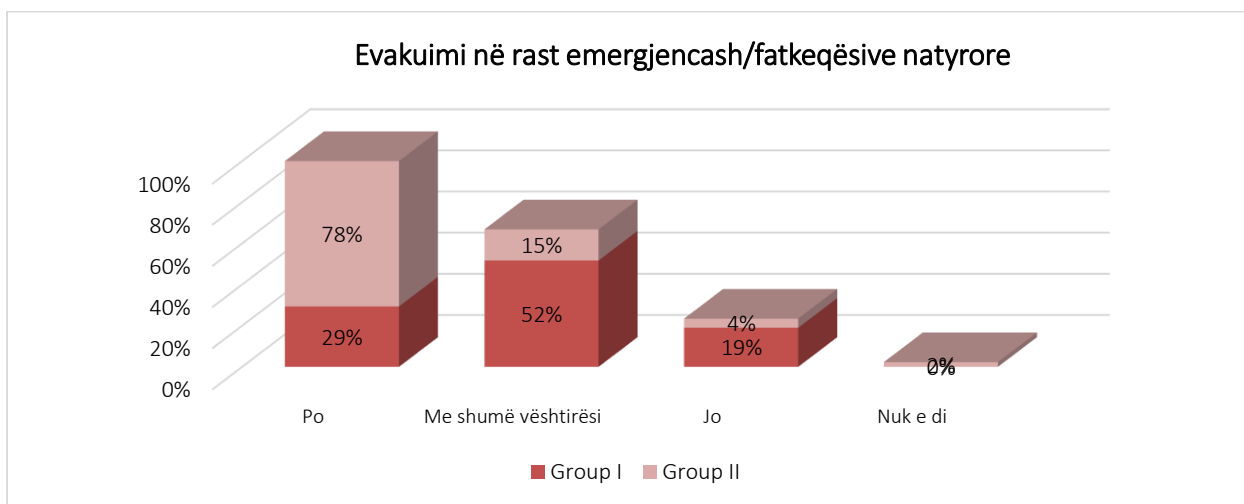
- Rreth 42% e të anketuarve nuk kanë një minimum prej 72 orësh furnizim me ujë;
- 55% e të anketuarve nuk kanë një minimum prej 72 orësh furnizim me ushqime;
- 71% e të anketuarve nuk kanë një mënyrë komunikimi e cila nuk varet nga energjia elektrike;
- 84.7% e të anketuarve nuk kanë bateri telefoni;
- 65% e të anketuarve nuk kanë elektrikë dore ose burime drite;
- 89% e të anketuarve nuk kanë paisje evakuimi;
- 89% e të anketuarve nuk kanë një sistem alarmi për familjen;
- 71% e të anketuarve nuk kanë produktet e nevojshme higjieno-sanitare;
- 87% e të anketuarve nuk kanë medikamentet e nevojshme;
- 65% e të anketuarve nuk kanë para;
- 70% e të anketuarve nuk kanë furnizime për fëmijët;
- 84% e të anketuarve nuk ka furnizime për të moshuarit, ose për persona PAK.

Siç mund të vërehet nga grafiku i mëposhtëm, një pjesë e vogël e tyre janë në proces të përgatitjes së një pakete të tillë.

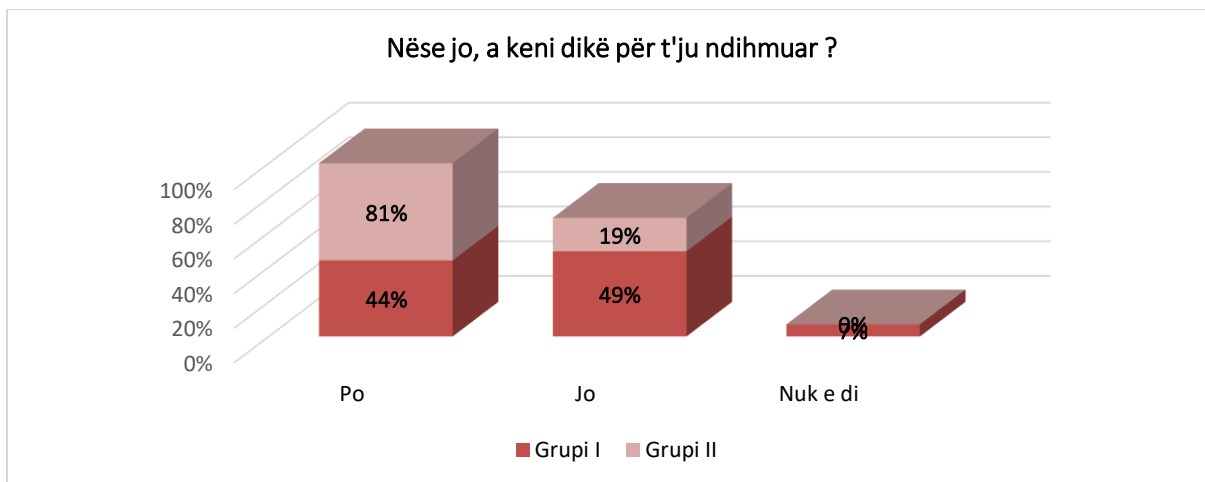
Grafiku 19: Paketa/rezerva sigurie

Në mesin e grupit I, vetëm 29% e të anketuarve mund të arrijnë të evakohen në një ngjarje fatkeqësive natyrore të papritur, ndërsa 52% e tyre mund të evakohen "me shumë vështirësi". Rreth 19% nuk mund të evakohen fare.

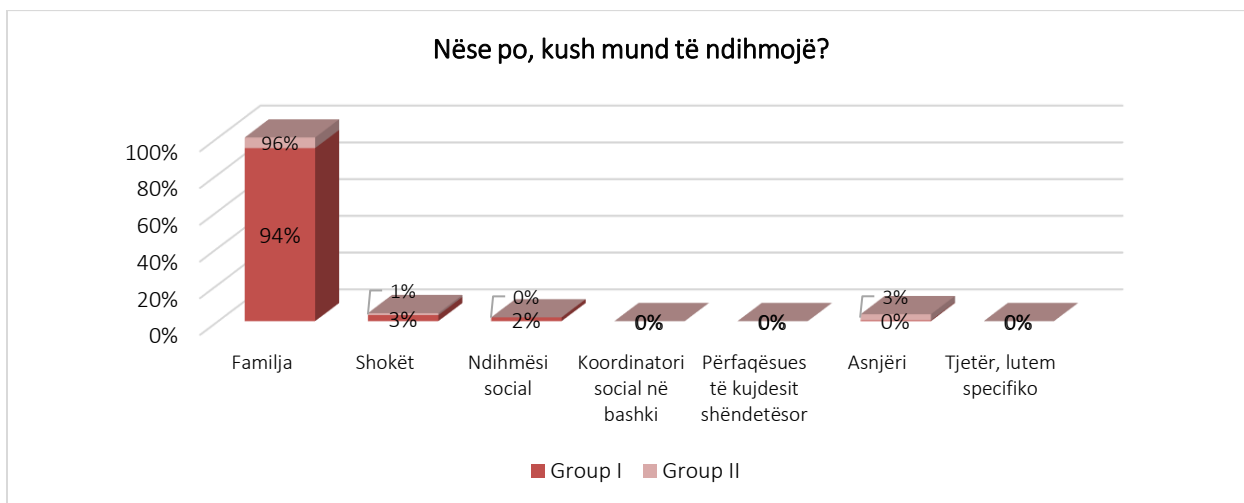

Grafiku 20: Evakuimi në rast emergjence

Në mesin e atyre që nuk mund të evakohen, rreth 44% e tyre kanë dikë që mund t'i ndihmojë ata në këtë rast, dhe në shumicën e rasteve janë familjarët e tyre, 94%.

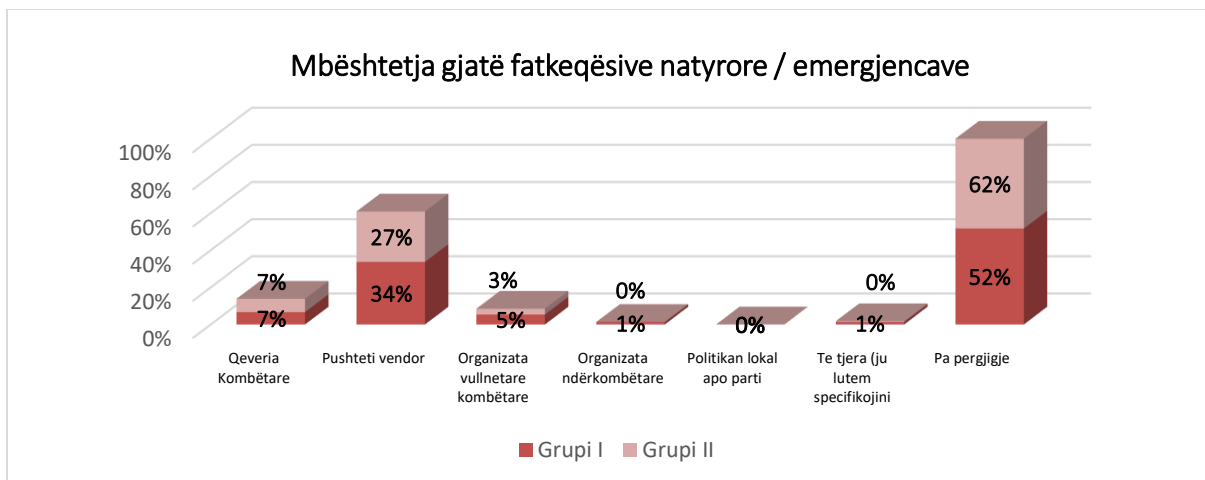
Grafiku 21: Nëse jo, a keni dikë atje për t'ju ndihmuar?

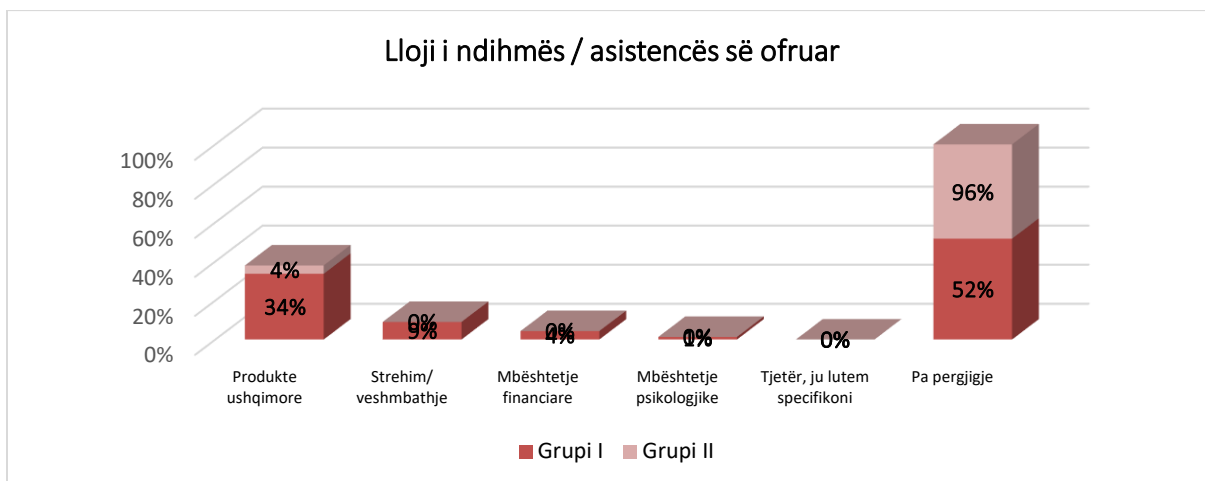
Grafiku 22: Nëse po, kush mund të ndihmojë?

Përsa i përket mbështetjes së marrë në raste të ngjarjeve të fatkeqësive, rreth 34% nga grupi I dhe 27% nga grupi II kanë treguar qeverinë lokale si mbështetës dhe vetëm 7% dhe 5% nga grupi I janë shprehur se janë ndihmuar nga organizata vullnetare kombëtare dhe qeveria qendrore.

Ndër llojin e suportit të marrë, të anketuarit janë shprehur se janë ndihmuar me ushqim, strehim / rroba dhe mbështetje financiare dhe psikologjike në përkatësisht 34%, 9%, 4% dhe 1%.

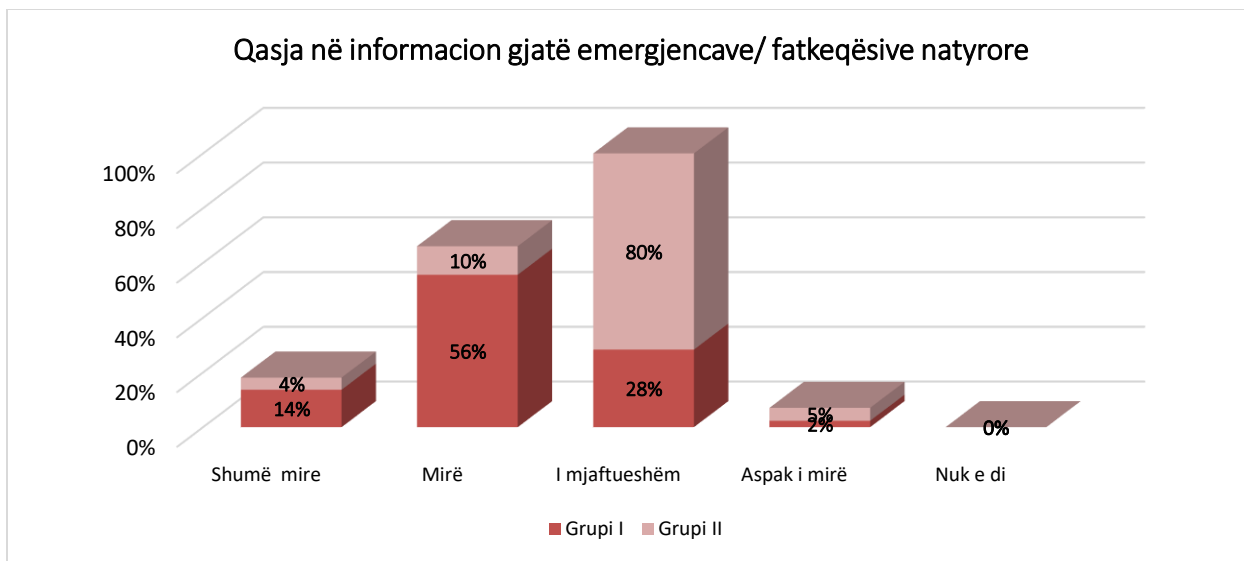

Grafiku 30: Mbështetje gjatë fatkeqësive / situatave emergjente

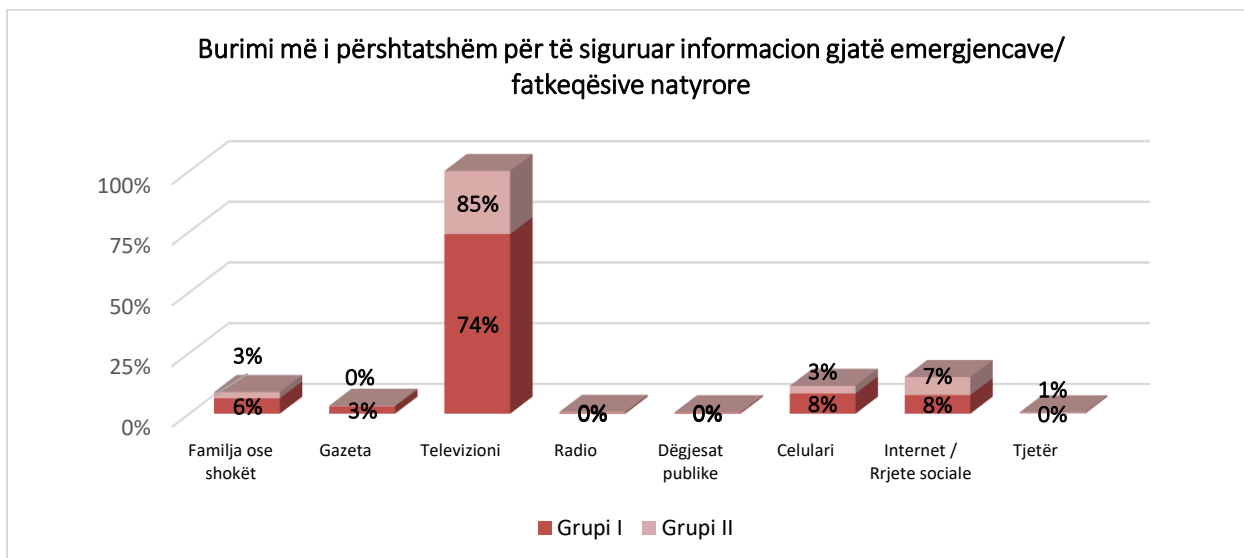
Grafiku 23: Lloji i ndihmës / asistencës së ofruar

Rreth 56% nga grupi I kanë deklaruar se qasja në informacion gjatë emergjencave ose fatkeqësive natyrore të papritura është i mirë. Nga ana tjetër, 80% e të anketuarve nga grupi II shprehen se informacioni gjatë emergjencave është disi i arritshëm

Grafiku 24: Qasja në informacion gjatë emergjencave/ fatkeqësive natyrore

Për shumicën e të anketuarve, të dy grupet, përkatësisht 74% grupi I dhe 85% grupi II preferojnë të marrin informacion gjatë emergjencave / fatkeqësive natyrore përmes televizionit.

Grafiku 25: Burimi më i përshtatshëm për të siguruar informacion gjatë emergjencave/ fatkeqësive natyrore

Shtojca I – Llogaritjet për mostrën

Të dhënat e mbledhura për qëllimin e këtij studimi lidhen drejtpërdrejt me PAK dhe popullsinë e përgjithshme që jeton në katër zonat prioritare të zgjedhura në vijim të mbuluara nga programi Interreg IPA CBC Greqi-Shqipëri 2014-2020:

1. Qarku i Vlorës: Delvinë, Finiq, Himarë, Konispol, Sarandë, Selenicë, Vlorë
2. Qarku i Beratit: Berat, Kuçovë, Poliçan, Skrapar, Ura Vajgurore
3. Qarku i Korçës: Devoll, Kolonjë, Korçë, Maliq, Pogradec, Pustec
4. Qarku i Gjirokastrës: Dropull, Gjirokastrë, Këlcyrë, Libohovë, Memaliaj, Përmet, Tepelenë

Për studimin e bazuar në telefon, u intervistuan 1000 njerëz. Në këtë studim, ekzistojnë dy "popullata", dhe përkatësisht dy "mostra".

Popullata e parë i referohet numrit të përgjithshëm të PAK dhe / ose personave me lëvizje të reduktuar që jetojnë në zonën, që përfiton nga programi. Për qëllimin e "popullatës", janë përdorur të dhënat statistikore për secilin qark të raportuar nga INSTAT. Ndërsa 'mostra' i referohet grupit prej 300 PAK të anketuar siç përcaktohet në specifikimet teknike të projektit.

Madhësia e mostrës është shtresuar në një ndarje proporcionale në të katër zonat e projektit duke marrë parasysh llojin e aftësisë së kufizuar për totalin e aftësive të kufizuara në secilën zonë. Personat me Aftësi të Kufizuara (PAK) dhe / ose me lëvizshmëri të reduktuar kategorizohen bazuar në gjashtë llojet e mëposhtme të aftësisë së kufizuar:

- (i) Shikimi
- (ii) Dëgjimi
- (iii) Levizshmëria
- (iv) Njohja
- (v) Kujdesi ndaj vetes
- (vi) Komunikimi

Për secilin qark llogaritet përqindja (%) e PAK bazuar në kategorizimin e mësipërm në totalin përkatës. Pas kësaj, duke pasur një mostër të përcaktuar tashmë të personave me aftësi të kufizuar që do të anketohen, bazuar në SoB të projektit 4PLUS, duke qenë 300 PAK, llogaritet numri i PAK për llojin e aftësisë së kufizuar për secilën nga katër qarqet, siç paraqitet në tabelën vijuese.

Popullata e dytë i referohet popullsisë totale që jeton në zonat e lartpërmendura, që përfitojnë nga programi. Për qëllimin e "popullatës", janë përdorur të dhënat statistikore për secilin qark të raportuar nga INSTAT. Ndërsa 'mostra' për këtë janë 700 persona nga Grupi II siç përcaktohet në projektin SoB. Madhësia e kampionit është shtresuar në një ndarje proporcionale të popullatës në të katër zonat e Projektit të marra në konsideratë, siç paraqitet në tabelën vijuese.

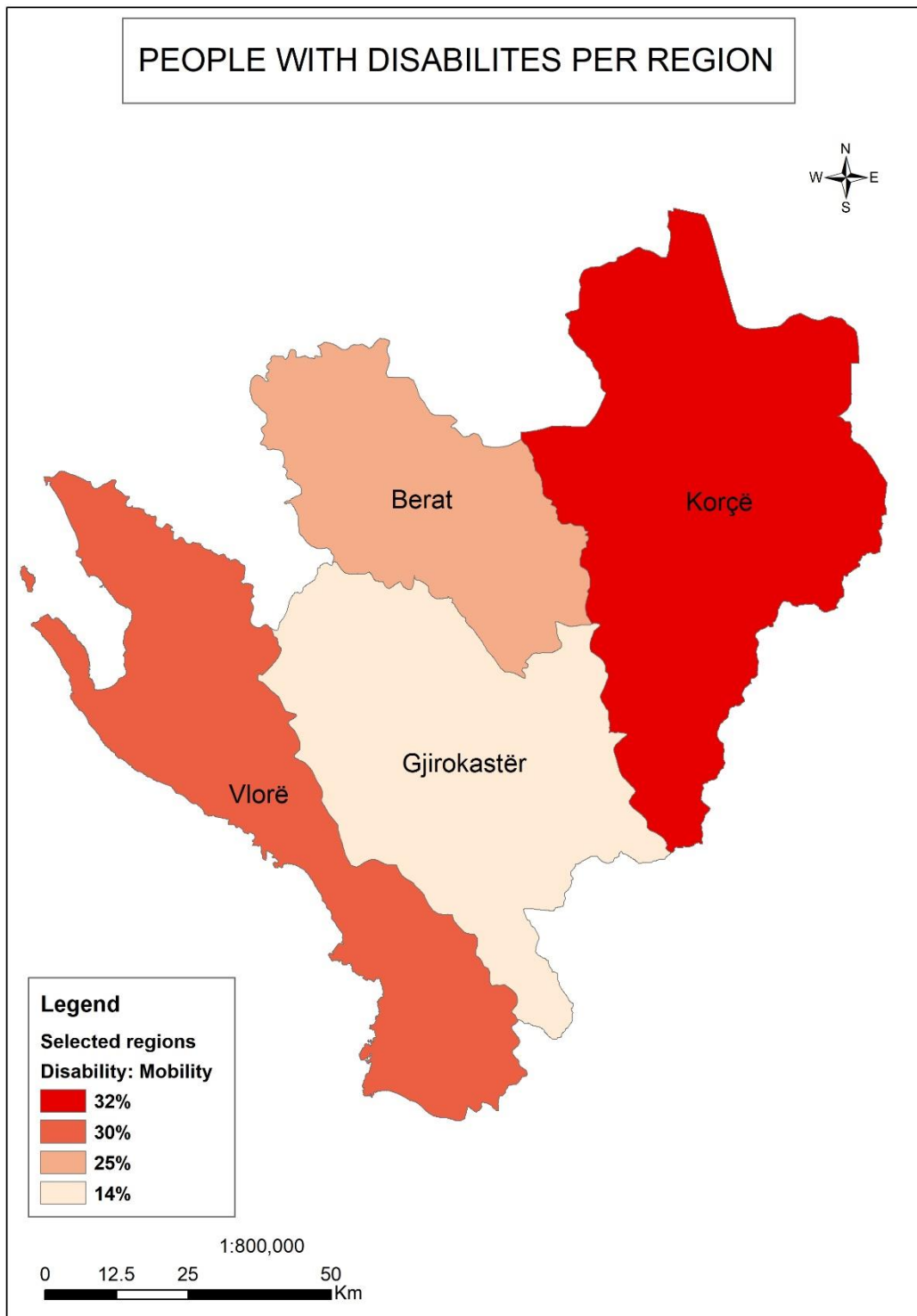
RAJONET	BERAT			VLORE			GIROKASTËR			KORÇË			TOTALI		Numri i të anketuarve sipas llojit të aftësisë së kufizuar	
	Nr. PAK ¹	% / Totali	Nr. i PAK të anketuar ²	Nr. PAK	% / Totali	Nr. i PAK të anketuar	Nr. PAK	% / Totali	Nr. i PAK të anketuar	Nr. PAK	% / Totali	Nr. i PAK të anketuar	Nr. total bazuar në raportimin e të dhënave	% / Totali		
Lloji i aftësisë së kufizuar	Shikimi	3,111	24%	13	4,213	32%	18	1,962	15%	8	3,711	29%	16	12,997	18%	55
	Dëgjimi	2,174	22%	9	3,042	30%	13	1,522	15%	6	3,241	32%	14	9,979	14%	42
	Lëvizshmëria	4,818	25%	20	5,828	30%	25	2,810	14%	12	6,200	32%	26	19,656	28%	83
	Njohja	2,559	24%	11	3,126	30%	13	1,430	14%	6	3,362	32%	14	10,477	15%	44
	Kujdesi ndaj vetes	2,479	25%	10	3,030	31%	13	1,297	13%	5	2,931	30%	12	9,737	14%	41
	Komunikimi	2,090	25%	9	2,566	31%	11	1,176	14%	5	2,494	30%	11	8,326	12%	35
Totali i PAK	17,231	24%	73	21,805	31%	92	10,197	14%	43	21,939	31%	92	71,172	100%	300	

Tabela 2: Llogaritjet për metodën e shtresimit (Stratifikimit)

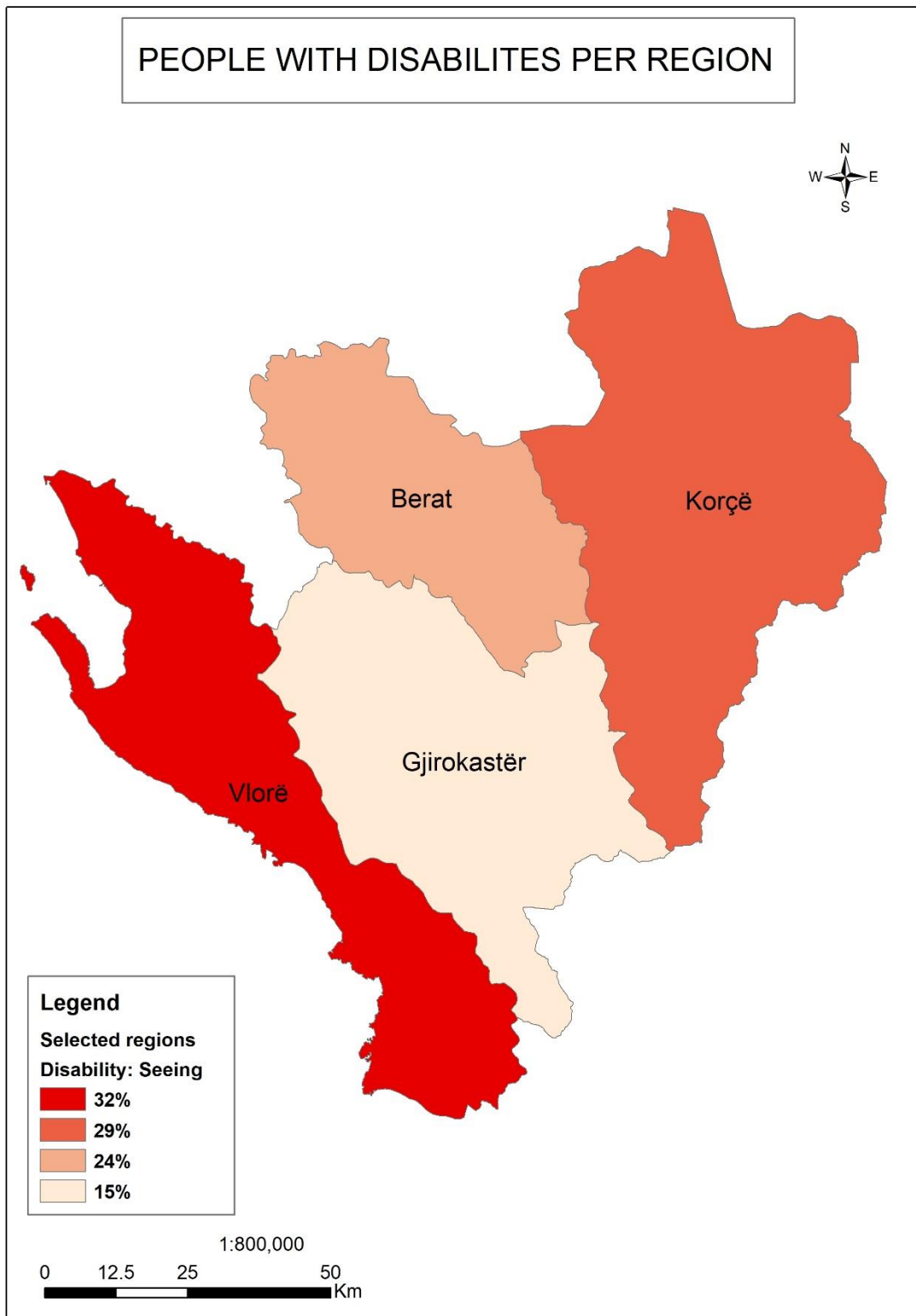
¹ Sipas të dhënave të raportuara nga secila bashki për qark.

² Sipas kampionit të PAK për qëllimin e këtij studimi.

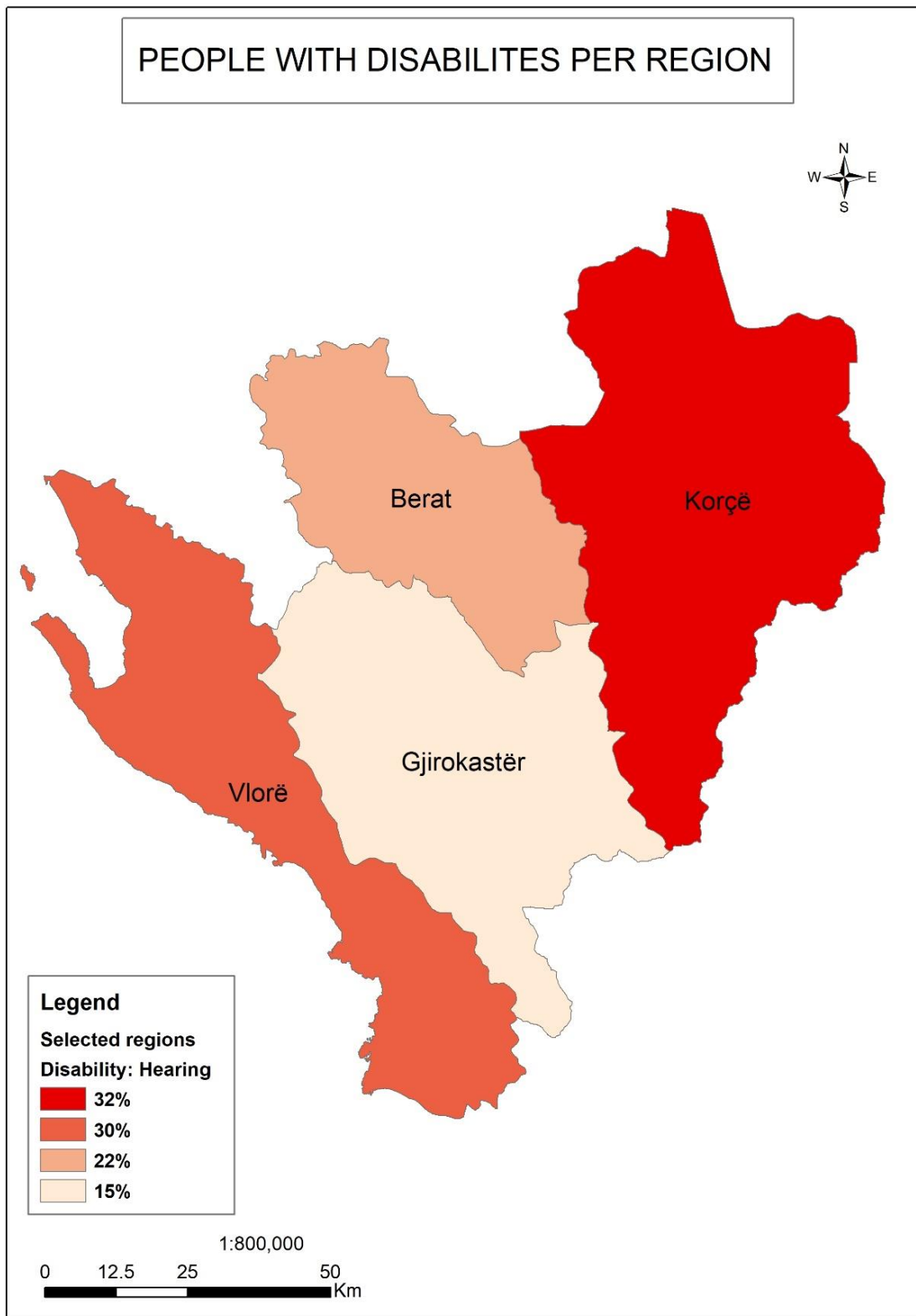
Aneks II - Hartat e shtresimit në nivelin e Qarkut, bazuar në aftësinë e kufizuar

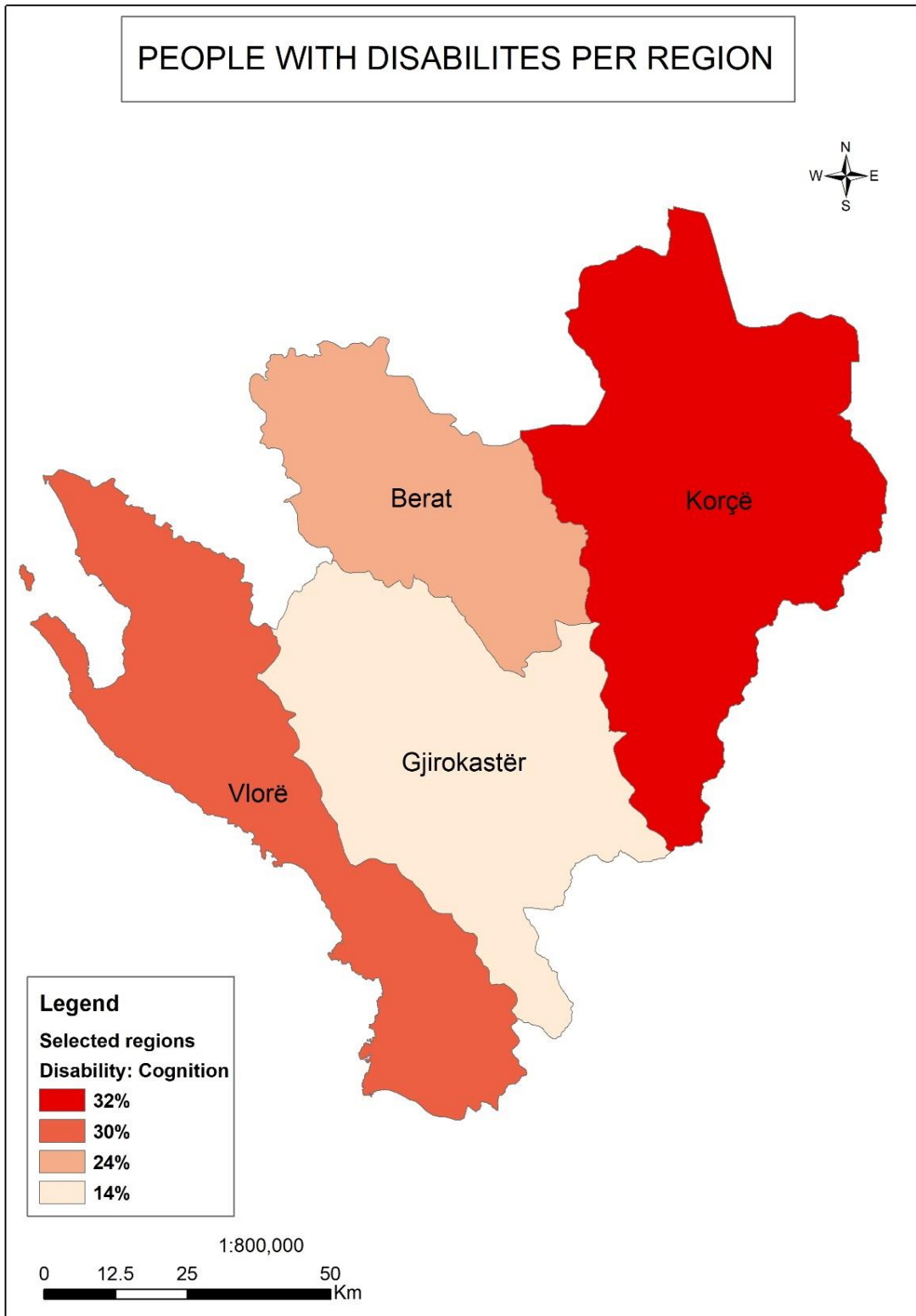
Harta 1: Aftësia e kufizuar - Lëvizshmëria, shpërndarja për Qark

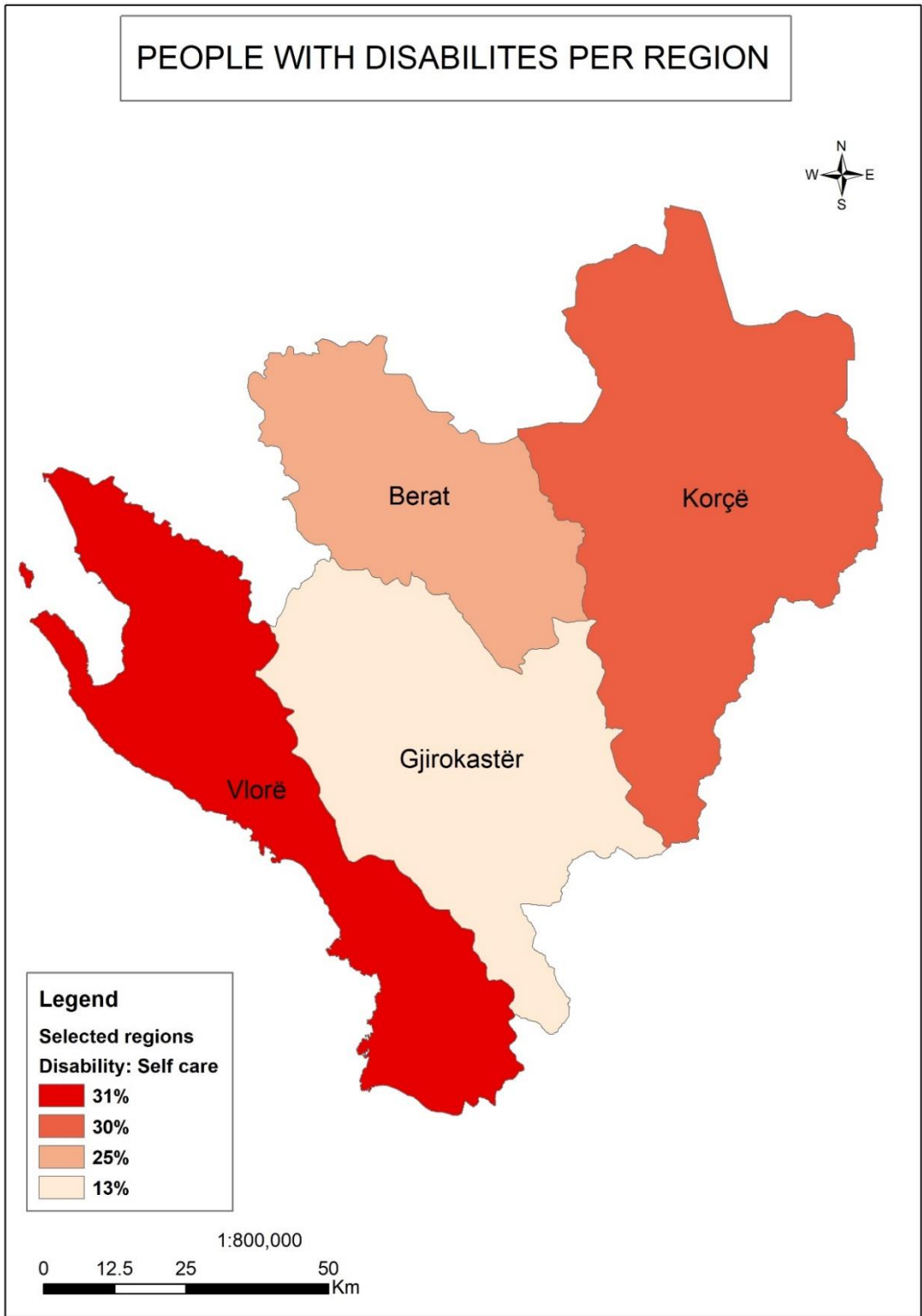
Harta 2: Aftësia e kufizuar - Shikimi, shpërndarja për Qark

Harta 3: Aftësia e kufizuar - Dëgjimi, shpërndarja për Qark

Harta 4: Aftësia e kufizuar - Njohja, shpërndarja për Qark

Harta 5: Aftësia e kufizuar – Kujdesi ndaj vetes, shpërndarja për Qark

Harta 6: Aftësia e kufizuar- Komunikimi, shpërndarja për Qark